

VINERI 31 AUGUST 2001 · ANUL LI NR. 35

FONDAT ÎN 1961

FOAIA

40 ANI ÎN ÎNVIET

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Taina Sfintei cununii

În Europa toți vom fi minoritari

Norocul minoritarului

CALENDAR ORTODOX

- 3 septembrie, luni – Sf. Sfințit Mc. Antim, episcopul Nicomidiei; Cuv. Teoctist.
4 septembrie, marți – Sf. Sfințit Mc. Vavila, episcopul Antiohiei; Sf. Prooroc Moise.
5 septembrie, miercuri – † Sf. Prooroc Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul; Sf. Mc. Urban și Teodor.
6 septembrie, joi – † Minunea Sf. Arhanghel Mihail în Colose; Sf. Mc. Eudoxie, Zinon și Macarie.
7 septembrie, vineri – Înaintepăznuirea Nașterii Maicii Domnului; Sf. Mc. Sozont.
8 septembrie, sâmbătă – (†) Nașterea Maicii Domnului (Sfântă Măria Mică).
9 septembrie, duminică – Sfinții și dreptii dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana; Cuv. Teofan Mărturisitorul. Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci.

AGENDĂ

3 septembrie

1887 – moare, la Blaj, *Timotei Cipariu*, militant patriot și cărturar ardelean din epoca pașoptistă, însemnat ziarist, lingvist și filolog.

4 septembrie

1958 – la București se deschide primul Concurs și Festival internațional „George Enescu”.

5 septembrie

1858 – s-a născut în Pleșești, județul Vaslui, *Alexandru Vlahuță*, poet, prozator și gazetar.

1997 – s-a stins din viață cea mai cunoscută misionară catolică, *Maica Teresa*. Călugărița originară din Albania a fost protectoarea și purtătoarea de cuvânt a săracilor. A fost laureată cu Premiul Nobel pentru Pace.

6 septembrie

1817 – se naște, la Iași, *Mihail Kogălniceanu*, personalitate politică de primă mărime, unul dintre făuritorii României moderne, istoric, orator, ideolog literar, scriitor.

1819 – se naște, la București, *Nicolae Filimon*, întemeietorul romanului românesc, autorul primului roman autentic din literatura română, „*Ciocoii vechi și noi*”.

1987 – s-a stins din viață muzicantul din Micherechi, *Teodor Covaci*, „Maestru al Artei Populare”.

7 septembrie

1745 – s-a născut *Samuil Micu-Clain*, istoric, lingvist, profesor român.

1993 – s-a stins din viață scriitorul *Eugen Barbu*.

8 septembrie

1907 – se stinge din viață, la Oradea, poetul și jurnalistul *Iosif Vulcan*.

9 septembrie

1804 – un violent incendiu pustiește Bucureștiul, distrugând Curtea Domnească și o bună parte din oraș.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Cununie ortodoxă la Micherechi
(Fotografie de Eva Iova)

Vama din Giula este închisă

Începînd de luni, 27 august este interzis traficul autoturismelor prin punctul de trecere a frontierei de la Giula-Vărșand. De fapt, închiderea a fost inițiată de partea maghiară, care a început lucrări de modernizare, în valoare de aproximativ un miliard de forinți. În timpul lucrărilor, prin vamă, din moti-

ve de securitate, se va permite numai traficul de marfă și de autobuze – informează oficialitățile maghiare vamale. Bani necesari renovării punctului de trecere a frontierei provin dintr-un fond special al statului maghiar, respectiv din finanțare PHARE. Lucrările se vor desfășura timp de opt luni, perioadă în care

traficul autoturismelor se dirijează la vama Turnu-Bătania și Salonta-Micherechi.

Începînd de vineri, 24 august, au început lucrări și la unul dintre punctele de trecere din județul Bihor. În vama Artând se închide sensul de intrare, formalitățile de trecere a frontierei desfășurându-se pe sensul de ieșire.

De la Budapesta la Moscova

Doamna *Crina Prunariu*, consilier la Ambasada României de la Budapesta, soția astronautului Dumitru Prunariu, este principala favorită pentru ocuparea postului de ambasador la Moscova, afirmă surse din cadrul Ministerului Afacerilor Externe din România.

Absolventă a Facultății de Aeronautică din cadrul Universității Politehnice București, unde a fost colegă cu actualul ei soț, Crina Prunariu a intrat în structurile Ministerului de Externe după

1990, fiind actualmente consilier al Ambasadei României la Budapesta. Postul de ambasador în Federația Rusă a rămas vacant după rechemarea în țară a lui Ion Diaconu și numirea acestuia în funcția de secretar general al MAE. Crina Prunariu a mai trăit la Moscova, în perioada când soțul ei a urmat cursurile de astronaut, beneficiind de o bursă de studii oferită de Centrul Național Român de Aeronautică, unde era angajată în acel moment. (*Rador*)

O linie ferată Timisoara-Kikinda-Seghedin

În cadrul Euroregiunii Dunăre-Criș-Mureș-Tisa (DKMT) a fost dezbătută recent și aprobată de reprezentanții celor trei țări construirea unei linii de cale ferată care să facă legătură între Timișoara (România) – Kikinda (Iugoslavia) și Seghedin (Ungaria). Proiectul acestei importante artere feroviare va fi sprijinit de fonduri europene și va contribui la strângerea colaborării între județele din această zonă.

Deschidere temporară la frontieră

Duminică, 2 septembrie se va deschide pentru o singură zi trecerea de frontieră dintre Dombegyház și Variașul Mic. Motivul deschiderii este bîlciul din această zi, organizat de partea română. Călătorii pot trece granița în cursul zilei, între orele 8.00 și 20.00.

R. R.

Cursuri de cultură și civilizație românească

La Centrul „Eudoxiu Hurmuzachi” din București a început cea de-a patra serie din acest an a cursurilor de cultură și civilizație românească, destinate profesorilor de limba română în școli românești din țările vecine României. Cursurile sînt organizate sub patronajul președintelui României, cu sprijinul financiar al

Guvernului, prin Ministerul Informațiilor Publice. Potrivit unui comunicat al Ministerului Educației și Cercetării, la cursuri participă cadre didactice din Voivodina, Bucovina și din toată Basarabia, inclusiv Transnistria. După informațiile noastre, la aceste cursuri românii din Ungaria nu sînt reprezentați. -va-

Numeroase concursuri la Fundația pentru Minorități

Exact 57 de elevi de la Liceul N. Bălcescu din Giula s-au prezentat în această vară la concursul de burse, lansat de către Fundația Publică a minorităților pentru tinerii de la școlile medii ale naționalităților. Cu un an mai devreme sosiseră 52 de dosare românești, dintre care 45 au fost completate corect. În urma deciziei Curatorului, atunci au primit bursă 34 de elevi de la Liceul Băl-

cescu. Bursa lunară este de 5 mii de forinți.

Suma disponibilă pentru acest an școlar este asemănătoare anului trecut. Decizia se va aduce la 20 septembrie 2001. În curatoriu Fundației, Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU) este reprezentată prin *Gheorghe Marc* din Giula.

Studentii români de la diferitele școli superioare se pot prezenta și ei

pentru concursul de bursă la Fundație.

În cazul lor, bursa de studiu este de 10 mii de forinți pe lună. Termenul înaintării concursului este 28 septembrie 2001. Documentația poate fi obținută și la redacția Foii românești.

-frățean-

Foaia românească
pe Internet

www.foaia.com

ANNALES 2000, varietate și erudiție

Acum câteva zile a ieșit de sub tipar ANNALES 2000, cel mai nou volum de studii al Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria. Culegerea a apărut cu sprijinul Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”, cuprinzând nouă studii din domeniul istoriei, lingvisticii, etnografiei, literaturii. Dacă luăm pe rînd autorii acestor scrieri, nu rămîne nici o îndoială asupra autenticității, a nivelului de abordare și selectare a temelor.

Studiile cu caracter istoric dovedesc că încă mai sînt multe de spus cu privire la trecutul românilor din Ungaria, la sistemul școlar, la fondarea și dezvoltarea localităților (*Maria Berényi, Florica Santău, Elena Csobai*). Și celelalte scrieri pot conta pe interes din partea cititorilor. Negreșit, capitolul etnografie și folclor este „cel mai tare” (*Mihaela Bucin, Stela Nicula, Emilia Martin Nagy*) cu cele trei studii atractive, temeinic documentate, bine exemplificate. În acest sens aș evidenția bogăția exemplurilor din sfera meteorologiei populare. În ampla scriere, Stela

Nicula explică importanța elementelor și semnelor naturale în determinarea vremii, cînd fiecare fenomen meteorologic este prevestit de un șir întreg de semne. Dar studiul face și comparații cu alte zone etnografice, descrie amănunțit practici magice și obiceiuri, cum ar fi descrierea paparudelor.

Prin evidențierea de mai sus nu știrbim cu nimic importanța studiului lingvistic al *Anei Borbély*, rezumatului doct al profesorului *Cornel Munteanu* despre literatura românilor din Ungaria și analiza literar-sociologică a romanelor lui Liviu Rebreanu din studiul întocmit de *Livia Veronica Petrușan*.

Dincolo de meritele incontestabile ale volumului, fie-mi permisă o observație. Fiind vorba despre o culegere bilingvă, n-ar fi fost rău ca studiile scrise unguerește să fie publicate integral și în traducere românească (nu doar un sumar în limba engleză). Căci, sînt convinsă, tematica abordată în limba maghiară este atrăgătoare, interesantă și pentru cercetătorii români.

E. Illyés

Autogovernările vor trebui să cheltuiască din nou pentru școlile minorităților

După ce mai multe autogovernări locale au amenințat ani de-a rîndul cu închiderea școlilor de naționalitate pe motivul că nu au bani pentru întreținerea acestor instituții, bugetul țării a rezervat în anul trecut 300 de milioane de forinți pentru subvenționarea suplimentară a primăriilor, care întrețin asemenea școli sau grădinițe. Astfel au putut fi distribuiți în vara anului trecut peste 50 de milioane de forinți în plus autogovernărilor cu instituții de învățămînt românesc. Bugetul statului maghiar a acoperit atunci sută la sută cheltuielile de întreținere a școlilor românești din *Aletea, Bătania, Bedeu, Chitighaz* și *Micherechi*.

La propunerea Ministerului Învățămîntului, sursa disponibilă pentru acest scop a fost majorată în acest an la 320 de milioane de forinți. În vară au sosit însă cu mult mai multe concursuri din partea diferitelor

minorități decît cu un an mai devreme. Astfel nu mai este posibilă subvenționarea integrală a întreținerii școlilor de minoritate din surse bugetare de stat. Din această pricină, se va putea întâmpla ca pe această cale Autogovernarea din *Micherechi* să nu primească nici un sfert din subvenția de acum un an. Se prevede ca pentru școlile considerate „cu limba de predare română” sau „bilingve” să se achite pînă la 90 la sută cheltuielile din surse centrale, iar în cazul celorlalte școli (ex. *Apateu, Săcal, Otlaca Pustă*) pînă la 80 la sută, diferența trebuind asigurată din bugetul autogovernărilor locale.

Decizia definitivă asupra subvențiilor suplimentare se va aduce în primele zile din luna ce vine. Autogovernările locale trebuie să se pregătească încă de pe acum ca și ele să asigure bani pentru întreținerea școlilor minorității din loc. - ștf -

Între colegi și frați

Dascăli din Ungaria la cursurile de vară din Sinaia

În ziua de 21 iulie, la Hotelul Internațional din Sinaia a avut loc deschiderea festivă a celei de-a 42-a ediții a Cursurilor de Vară și a Colocviilor Științifice de Limba, Literatura, Istoria și Arta Poporului Român. În acest an au participat în jur de 50 de cursanți din: Anglia, Austria, Bulgaria, Cehia, Finlanda, Franța, Germania, Italia, Iugoslavia, Japonia, Ungaria, Republica Moldova, Rusia, Spania, Suedia, Turcia.

Numărul mare de participanți arată interesul de care se bucură aceste cursuri.

Manifestarea culturală de tradiție, organizată de Universitatea din București, se adresează studenților, profesorilor, doctoranzilor și traducătorilor din străinătate, interesați de studierea limbii și civilizației românești. Cursurile de vară de la Sinaia s-au bucurat de aportul celor mai distinși academicieni și profesori ai Academiei Române, Uniunii Scriitorilor, Facultății de Litere din București, ai universităților din Brașov și Tîrgoviște. După cuvîntul de deschidere ținut de organizatori, pe baza unui test, participanții au fost repartizați pe grupe, după nivelul de cunoștințe al limbii române.

Noi, cei veniți din Ungaria în număr de 9 (6 cadre didactice din *Micherechi* și cîte unul din *Otlaca-Pustă, Bătania* și *Cenadul Unguresc*), am fost repartizați la categoria „avansați”. Seminarele noastre au fost conduse de profesorul *dr. Petre Duțu* de la Universitatea din București, care ne-a prezentat probleme legate de metodică didactică, de predarea limbii și literaturii române, analize, discursuri.

În perioada 21 iulie – 3 august, cît am participat la cursuri, ne-au fost prezentate mai multe teme, dintre care am rămas plăcut impresionat de următoarele:

– Prof. univ. dr. Mircea Martin: *Generațiile literaturii române contemporane și tradițiile lor,*

– Prof. univ. dr. Gheorghe Crăciun: *Canonul literaturii române postbelice,*

– Academician Marius Sala: *Limba română – limbă romanică,*

– Prof. univ. dr. Gheorghe Chivu: *Variantele stilistice ale limbii române literare vechi,*

– Eugen Simion, președintele Academiei Române: *Diarismul românesc,*

– Prof. univ. dr. Nicolae Saramandu: *Romanitatea răsăriteană.*

Prelegerile prezentate au avut și ca scop să ne îmbogățescă cunoștințele generale de limbă și literatură română, să ne călăuzească în lumea picturii, sculpturii, muzicii românești. În perioada șederii noastre la Sinaia, timpul liber l-am completat cu drumeții la Piscul Cînelui și la Babele sau cu excursii organizate cu autocarul pe ruta Brașov, Predeal, Bran și Sibiu, Sighișoara. Aș vrea să menționez în mod special seara, pe care organizatorii ne-au asigurat-o la Pîrîul Rece, un loc rustic de lîngă Sinaia, unde printre altele am putut asculta și muzică populară românească. Masa și cazarea au fost corespunzătoare, atmosfera din cadrul grupului nostru a fost foarte plă-

cută, pentru care țin să mulțumesc pe această cale în mod deosebit domnului prof. univ. dr. Petre Duțu, cît și domnului prof. univ. dr. Silviu Angelescu, directorul Cursurilor de la care am aflat multe lucruri noi și interesante.

Aș vrea să mai menționez că înainte de plecarea spre țară ni s-a înmînat fiecăruia dintre noi o diplomă de participare la cursuri și cîte o adeverință din care reiese că am luat parte la 66 de ore de curs practic și prelegeri. Acest număr de ore poate fi calculat în totalul de 120 de ore obligatorii pe care fiecare pedagog este obligat să le efectueze în maximum șapte ani.

În încheiere, aș avea următoarea propunere. Dacă și anul următor tot la Sinaia se vor desfășura Cursurile de Vară, echipa de filmare de la Emisiunea Românească a Televiziunii Maghiare să se deplaseze la fața locului și să realizeze un film despre aceste cursuri, care apoi să fie prezentate la „Ecranul nostru”, pentru ca cei interesați să își dea seama mai bine despre utilitatea acestor cursuri.

Negrea Daniel, profesor

Centrul Cultural al României își deschide iarăși porțile

Centrul Cultural al României vă invită luni, 3 septembrie 2001, la ora 18.00, la un concert de etno-jazz (teme românești), susținut de *Ovidiu Lipan-Țândărică* (tobe) și *Marius Mihalache* (țambal).

Adresa: Centrul Cultural al României de la Budapesta, 1146, Budapesta, str. Izsó nr. 5., tel. 343-62-93 (lîngă Ambasada României). Intrarea este liberă.

În Europa toți vom fi minoritari

Interviu cu Markó Béla, președintele Uniunii Democrate a Maghiarilor din România

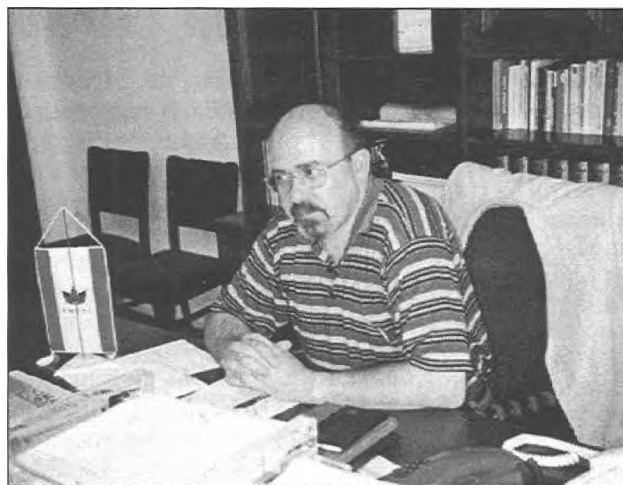
„Minoritar” – „majoritar” sugerează un raport de subordonare. În zona noastră, de multe ori se întâmplă că problemele minorităților sînt dezbătute de către majoritari. Însă minoritarii – între ei – despre problemele cardinale ale lor pot purta o discuție mult mai sinceră, mult mai benefică.

– Ca minoritar, ca un reprezentant al minorității maghiare în țara vecină, cum trăiești această stare? Care este modul Dvs. de a gândi în această privință?

– Bineînțeles, nici mie nu-mi place să fiu minoritar. Spun sincer acest lucru. Cu toții tindem spre o situație unde să nu mai avem acest statut. Ne dorim acest lucru nu prin schimbarea stărilor, ci prin schimbarea cadrului juridic, care ne împinge spre această stare de minoritar. Dar, în același timp, un dezavantaj, într-o anumită ipostază, poate să devină și un avantaj. Cred că cei care au trăit deceniile trecute ca minoritari, sînt

mult mai sensibili în ceea ce privește problemele de păstrare a identității naționale, a identității culturale și lingvistice. Și cu toate acestea cred că noi, de fapt, tindem spre o Europă, unde cu toții vom deveni minoritari. Și eu, vă spun sincer, aștept acel moment cînd națiunile, care în acest moment sînt majoritare, vor deveni și ele minorități. Poate atunci și aceste națiuni, pînă atunci majoritare, vor deveni mai sensibile la problema minorităților.

– Cred că aceasta este o idee foarte sănătoasă, fiindcă statutul de minoritar și pe mine mă deranjează. Nu mă consider deloc minoritar în so-

cietatea maghiară, fiindcă am toate drepturile, am făcut și eu armata, mi se taie impozit și așa mai putea înșira. Aspectul culturii, al limbii, al religiei este cel prin care difer de etnia majoritară.

– Așa este. Dar o limbă, o cultură minoritară se păstrează mult mai dificil și în condiții optime, și atunci cînd ai toate drepturile. Atunci acest lucru impune un efort mult mai mare.

– Ce șanse de supraviețuire are, după părerea Dvs., o minoritate din Europa Centrală și de Est?

– Oricum, acum așa văd că în zilele noastre acestea sînt mai mari decît înainte de 1989. Regimurile comuniste, care în declarațiile lor, ba mai mult și în constituția, respectiv în legile lor, în aparență s-au arătat de partea minorităților, acestea, cu foarte bune metode și cu perseverență, au „distrus” aceste comunități minoritare. Comparat cu această perioadă, după '89 ne-au crescut posibilitățile. Asta nu înseamnă că acum nu mai sînt în pericol diferitele etnii. Cele care au un număr mai redus, și acum sînt periclitate cu dispariția, pentru că acestea nu sînt în stare să-și finanțeze o viață culturală și un sistem de instituții puternice.

– Mult discutată lege a statutului, care va asigura diferite avantaje, în ce măsură va ajuta la îmbunătățirea condițiilor de trai a maghiarilor din România?

– Odată cu această lege, și aici, în România, au început să vorbească despre discriminarea pozitivă. Mie nu-mi place această expresie,

noștri din Ungaria, în fiecare vară petrec cîteva zile pe litoralul românesc.

– Așa este. România sprijină de ani de zile românii din Republica Moldova cu manuale, cu burse, cu diferite avantaje. Tocmai pentru asta nu înțelegem de ce se împotrivesc politicienii români cînd și Ungaria vrea să-și ajute conaționali. Că în acest caz ar fi și un fel de buletin, asta este numai o chestiune de formă.

– Este o mare diferență – chiar și numerică – între minoritatea maghiară din România și cea română din Ungaria. Totuși, care pot fi acele argumente, acele modalități prin care această minoritate își poate păstra limba, cultura, tradițiile?

– Aici este vorba despre niște valori care trebuie păstrate. Întrebarea este, dacă într-adevăr sîntem convingiți că ceea ce deținem noi, deci limba, cultura noastră, reprezintă o valoare autentică în societatea respectivă. Și în același timp este vorba și de o diferență de mentalitate. Trebuie să recunoaștem acest lucru. Toate comunitățile, toate națiunile avem mentalitatea noastră aparte, avem modul nostru de gândire. Cred că ar fi păcat să dispară aceste deosebiri.

Petru Cîmpian

Critică europeană la adresa premierului maghiar

Ziarul britanic *Financial Times* a criticat recent într-un editorial intenția Guvernului Ungariei de a emite buletine de identitate specială pentru etnicii maghiari din străinătate.

Financial Times consideră că, promovînd noua lege asupra statutului maghiarilor din țările vecine, premierul Orbán Viktor „joacă un joc periculos”. Ziarul britanic susține că „Orbán riscă să incurajeze irendentismul în Ungaria și să tensioneze relațiile cu vecinii, în primul rînd cu România”. „Dl Orbán știe că retrasarea granițelor nu se pune în discuție, deci ar trebui să fie mai atent la propria retorică și să facă o distincție atentă între istorie și realitățile de astăzi” – afirmă autorul editorialului din ziarul britanic, care adaugă că „într-o zonă atît de apropiată de Balcani, orice comportament de acest fel miroase a nechibzuință”.

Răspunsul Budapestei a fost următorul: Nimeni din Europa nu mai consideră azi sprijinul acordat minorităților drept „un joc pericu-

los” sau o „politică naționalistă”, după cum a declarat Horváth Gábor, purtătorul de cuvînt al Ministerului ungar de Externe, calificînd absolut de neînțeles aprecierile făcute în acest sens de cotidianul britanic *Financial Times*, în ediția din 22 august despre legea privind statutul maghiarilor. Potrivit purtătorului de cuvînt, citat în ediția din 23 august a cotidianului Magyar Hírlap, bunăstarea minorităților întărește stabilitatea, practici similare existînd și în cadrul statelor din Uniunea Europeană, iar legislația românească, cea slovacă și, acum, și cea ungară urmăresc același obiectiv. De aceea, paralela făcută de *Financial Times* cu situația din Balcani este tendențioasă și falsă, a arătat Horváth Gábor. În același timp, purtătorul de cuvînt al Ministerului de Externe de la Budapesta a calificat drept nefondată aprecierea cotidianului britanic privind posibilitatea tensionării relațiilor Ungariei cu țările vecine.

- va -

Năstase pretinde o mai mare atenție din partea Budapestei

Premierul Adrian Năstase își exprimă speranța că din relațiile româno-ungare vor fi eliminate „elementele de criptorevizionism”, astfel încît acestea să se desfășoare pe baza tratatului bilateral din 1996.

„Există remanente ale unui asemenea tip de abordare”, a declarat Năstase. El a dat ca exemplu „reinaugurarea” Monumentului Mileniului, care era considerat înainte de război ca un simbol al revizionismului maghiar, precum și vizita „neoficială ca de obicei” în România a ministrului ungar al Justiției, care a adus „steagul mileniului”.

Aceste lucruri trebuie

privite cu atenție de „prietenii de la Budapesta”, care ar trebui să înțeleagă că în deciziile pe care le iau trebuie să țină seama de „sensibilitățile vecinilor”.

Năstase a oferit și un nou contra-argument împotriva Legii statutului maghiarilor, anume că la recensămîntul din martie 2002 nu se va ști dacă rubrica „minoritate maghiară” va fi trecută ca etnie sau ocupație. Premierul și-a bazat raționamentul pe faptul că „tot felul de țigani sau romi” vor cere legitimație de maghiar, pe baza acestei legi, pentru a putea merge în Ungaria să muncească.

(Mediafax)

Reflecții la scrieri din Foaiă Românească

Mai nou au apărut în *Foaiă Românească* câteva scrieri, care dovedesc tensiunea și încordarea nefastă dintre Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU) și Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria (UCRU). Această neînțelegere, la urma urmei, s-a iscat tocmai în sînul românilor de aici. Este un caz unic în istoria comunităților minoritare din Ungaria, în nici una din celelalte comunități etnice nu se întîmplă așa ceva, cel puțin eu de aceasta m-am convins. Această stare, dacă nu i se pune capăt, n-o să ducă spre bine, spre înțelegere, spre normalizare.

După părerea mea, în această privință ar fi necesar să-și dea părerea cît mai mulți români de aici, cu argumente întemeiate, cu dovezi obiective, fără insulte, fără exagerări și extremități. Cine nu ar respecta aceste căi, s-ar putea spune despre el că nu vrea binele românilor din Ungaria.

În numărul din 3 august 2001, la pagina 5, se găsește articolul „Flecăreală imorală”, semnat de Traian Cresta. După modesta mea părere, această scriere nu este făcută de numitul președinte al AȚRU, fiindcă în limba română el nu se știe exprima la acest nivel. Dar nu asta are importanță. Probabil esența celor exprimate corespunde realității. Și asta are importanță. De altfel, expresia din titlu este adresată profesorului universitar dr. Gheorghe Petrușan, precum și fostului ambasador Alexandru Ardelean. Mare curaj și lipsă de circumspecție din partea președintelui Cresta de a califica drept „flecăreală imorală” cele declarate de cele două personalități. Care sînt dovezile și argumentele care îl îndreptățesc să-i acuze de imoralitate pe cei doi? Datorită faptului, apreciat de Cresta, că au pornit de la false premise și manipulează buna credință a cititorilor?

Președintele AȚRU în coloanele săptămînalului românesc s-a adresat cuiva într-un mod la fel de dur și neplăcut, pretinzînd: „Jos cu masca!”, pentru că respectivul i-a făcut critică într-o

temă oarecare. Pesemne, președintele nu suportă critica la care se enervează și se exprimă cît se poate de drastic.

În articolul din 10 august 2001 al Foii Românești (pag. 5), intitulat „Întrebări incomode”, dr. Gheorghe Petrușan a răspuns la articol arătînd că Traian Cresta apreciază drept „flecăreală imorală” (în cazul lui Alexandru Ardelean și al dînsului), părerea sa, refuzînd orice încercare de apropiere a lor, de refacere a unității. Conducătorii de la AȚRU de aproape 8 ani nu participă la nici o manifestare culturală a Uniunii, pun Uniunii bețe-n roate. Șeful catedrei de română din Seghedin pune întrebarea, dacă nu este imorală și iresponsabilă risipa de bani publici care se face fără să se realizeze nimic deosebit. Din cele 30 milioane de forinți, primite pentru anul 2001 din buget de stat, aproape tot atîtea milioane sînt cheltuite pe salarii fără acoperire și pe cheltuieli de întreținere a aparatului AȚRU. Se pune marea întrebare: cît și ce se face pentru aceste salarii?

Mulți dintre românii din Ungaria, la fel, își pun întrebarea: care e motivul pentru care acești conducători ai AȚRU primesc salarii atît de mari, salarii care nu par a fi în concordanță cu munca depusă din partea lor. Aceasta este părerea multor români din Ungaria. Conducătorii AȚRU, care primesc aceste salarii, au și serviciu, ocupația lor privată, pentru care obțin, la fel, salarii sau cîștiguri. În acest caz, de ce mai trebuie salarii atît de mari și din partea AȚRU? Unii conducători sînt foarte sensibili la criticile care li se fac: se enervează, se revoltă, acuzîndu-i pe cei ce le fac critică de „flecăreală imorală”. Nu știu alții la ce se gîndesc cînd aud astfel de afirmații? Poate își vor da și ei părerea. Eu, bunăoară, nu pot să mă gîndesc la altceva, decît că acești conducători se tem că eventual ar putea pierde aceste venituri mari, în locul lor fiind alese alte persoane mai active, mai potrivite. Iar din această cauză se enervează, își pierd cumpătul și măsu-

ra.

Situația aceasta, după părerea mea, nu poate să dureze prea mult. În această privință trebuie să se țină cont, în toate privințele, de interesele tuturor românilor din Ungaria, de a-i ajuta să își mențină identitatea și de a-și păstra cultura românească, ca etnie, în Ungaria. Aceasta ar fi în primul rînd datorita AȚRU – și nu menținerea încordării, nu atitudinea dușmănoasă față de Uniunea Culturală și față de acei români din Ungaria care fac critică în scopuri și interese comune. Eu sînt de acord, cred că și mulți alții, cu afirmația profesorului Petrușan, conform căreia unii conducători ai AȚRU au instaurat ura și dușmănia în rîndul comunității românilor din această țară, lansînd aroganța, ignoranța, lăcomia, iar toate acestea sînt realizate împotriva oamenilor de bun simț și a oamenilor cu o pregătire profesională mai aleasă.

Aș apela la toți acei care au ceva de spus, de comentat în această privință: să-și dea părerea, să-și ridice glasul pentru cauza comună a românilor din Ungaria.

Gh. Santău

Norocul minoritarului

Trebuie să recunoaștem cu mîna pe inimă, chiar dacă nu ne convine, că mare parte din succesele noastre, mai mult materiale și mai modest spirituale, nu au alt izvor decît șansa de a fi minoritari. Trăim în plină revoluție a eforturilor de a proteja tot ce e rar, tot ce e „altfel”, tot ce aduce varietate, culoare, în această monotonă lume, pe acest plictisitor Pămînt. Fiecare grup, oricît de mic, e asaltat cu ocrotire și cu sprijin de la guverne, partide, fundații, mecenafi, mafii, biserici. E o mîndrie, o cinste și e șansa supraviețuirii noastre faptul că românii din Ungaria, pușini și slabi, se pot înghesui sub aripa protejitoare a majorității, la un loc cu celelalte minorități mondiale: papuașii, piticii, urșii polari, oamenii cu inima în dreapta... Cei mulți de lîngă noi vor cu orice preț să ne protejeze, iar noi ne lăfăim și ne complăcem în rolul de rara avis, fără să ne întrebăm dacă ajutorul pe care îl primim ne ajută sau ne distruge, ne apreciază ori ne asimilează... Cam la aceste lucruri meditam parcurgînd cu nedumerire încălcitele gînduri din tot felul de documente școlare, ce cuprindeau ideile pe care trebuie să le aibă despre lume și despre sine un vlăstar românesc din Ungaria. Am simțit atunci cît de solidară e minoritatea cu ocrotitorii ei, cum face ea orice să câștige bunăvoința suveranului, la care sunt gologanii. Și ce e mai tragic, nu se leapădă de sine în mod conștient, ci ca urmare a unei istorice și fine spălări de creiere, o țesătură de nostalgie istorico-folclorică locală, cu date despre o minunată lume care nu se mai întoarce, căci nu are viitor. Nici un îndemn la existență, la regăsire, la deschidere, nici un imbold la aplecarea spre esența perpetuării... Amărât, mi-am dat seama că protejarea minorităților poartă în unele cazuri un mesaj ciudat: Nu căuta, nu progresa – rămâi pe loc; nu te informa, nu evolua – noi te iubim așa cum ești! Ba cu cît ești mai dezinformată, mai înapoiată, cu atît te iubim mai mult! Dacă acest paradox le convine minorităților naționale, atunci nu mai e mult pînă departe!

Un sfînt contemporan și certat cu întregul sistem al lumii moderne, își exprima nedumerirea față de faptul că astăzi întregă omenire vrea să-i ajute pe săraci... Și cu cît ajutorul e mai mare, cu atît săracii sunt mai mulți și tot mai săraci! Deocamdată, a fi minoritar e pentru mulți un noroc. Dar între noroc și nenorocire, uneori nu e decît o mică diferență, de prefix...

D.M.

Întîlnire după 30 de ani la Săcal

În vara aceasta s-a desfășurat întîlnirea promoției 1963–1971 de la Școala Generală din Săcal. Cei 43 de foști elevi au organizat această întîlnire după trei decenii de la absolvirea școlii. Organizarea întîlnirii a fost o inițiativă bună, deoarece mulți dintre foștii absolvenți nu s-au mai întîlnit de 30 de ani, iar alții nu s-au întors în satul lor natal de 20 de ani. Din păcate, doi colegi nu au mai ajuns la această aniversare, deoarece au decedat din viață. Ora de diriginție specială a fost condusă de fostul profesor Mihai Ruja, fiindcă fostul diriginte al clasei nu mai este printre cei vii. După cina comună au urmat amintiri și discuții nesfîrșite. După orele plăcute petrecute împreună, absolvenții și-au luat rămas bun în speranța că peste 5 ani se vor vedea din nou, la întîlnirea de 35 de ani.

Eva Máthé, Săcal

Patru decenii în slujba Domnului

În anul 200 d. Hr., Tertulian, un avocat creștin din Cartagina, scria pentru apărarea creștinilor: „Suntem de ieri și totuși am ajuns să umplem pământul și toate ale voastre: orașele, insulele, municipiile, consfătuirile voastre intime, tribunalele, adunările poporului, palatul, senatul, forul, numai templele vi le-am lăsat. Se strigă împotriva noastră că cetatea este ca stăpânită de noi; că pe ogoare, în fortărețe, pe insule, pretutindeni predomină creștinii; se întristează ca de o nenorocire că oricare ar fi sexul, vârsta, starea socială sau rangul, trec de partea acestui nume” (de creștin).

De-a lungul istoriei, în ciuda cruntelor persecuții religioase, oamenii cu sutele de mii au îmbrățișat adevărul Evangheliei Domnului Isus Cristos, punându-și nădejdea în El atât pentru viața aceasta, cât și pentru veșnicie, și fără să rămână vreodată de rușine, așa cum promite Cuvântul lui Dumnezeu.

În rândurile care urmează, împreună cu fratele păstor Dumitru Rus, vom face o trecere în revistă a începutului lucrării creștine baptiste în Micherechi. Pastorul Dumitru Rus, timp de 40 de ani, în condiții de severe privațiuni ale vieții religioase din Ungaria, cu mult sacrificiu, dar și cu mare curaj, în virtutea legii dragostei lui Dumnezeu pentru oameni, a predicat mesajul Evangheliei Domnului Isus Cristos românilor din Micherechi, precum și din celelalte comunități românești din Ungaria.

Fr. Rus împreună cu candidații de botez

Fr. Rus: Eu am început să slujesc ca păstor pentru prima dată în Biserica Baptistă din Șercad. După o vreme, frații din Micherechi m-au chemat ca păstor la Biserica Baptistă Română din sat. Pe vremurile acelea oamenii erau foarte simpli.

Astfel am putut să mă apropiu de ei și în afara slujbelor de duminică. De exemplu, am putut să le vorbesc din Scriptură pe când îi ajutam să tundă oile. Am slujit ca păstor din 1949 până în 1989. Timp de 8 ani de zile am participat și la slujbele

de peste săptămână din Biserică, apoi veneam doar o dată pe lună. De aceea, doresc să spun că cel mai mult au lucrat frații presbiteri și diaconi. De asemenea, în lucrarea de la Micherechi au ajutat foarte mult și frații de la Chitighaz și fratele Ardelean de la Cenadul Unguresc. Pe vremurile acelea, am lucrat mult împreună cu frații din celelalte biserici baptiste românești. Ne-am ajutat unii pe alții la serviciile de botez, de nunți, de înmormântări. Am colaborat chiar și cu frații din bisericile maghiare din Ungaria și cu frații baptiști români din România.

În ce privește casa de închinăciune din Micherechi, în 1964 s-a cumpărat locul acesta. Când am vrut prima dată să începem să construim, am fost opriți de cei de

Fr. Rus oficiind o cununie religioasă

de ce a venit și în Ungaria.

Am avut însă greutăți financiare. Oamenii erau săraci. De exemplu, când s-a luat locul de construcție, frații au participat fiecare cu bucate. Nu prea aveau oamenii bani atunci.

– *Care au fost bucuriile pe care le-ați trăit în lucrarea de slujire?*

Fr. Rus: Așa cum am spus, pe vremurile acelea oamenii erau simpli, dar au știut să se prețuiască unii pe alții. Oricine a stat la amvon să predice, a fost bine primit.

Cuvântul lui Dumnezeu a adus multă roadă. Biserica a crescut foarte mult, mai ales din 1974, într-un an sau doi membrii bisericii s-au dublat. Acest lucru s-a văzut mai bine când s-a construit noua clădire a bisericii. Într-un timp foarte scurt, biserica a crescut de la 70 la 140 de membri.

Îmi amintesc de un botez deosebit pe care l-am

avut aici în Micherechi. Pe stradă cu biserica trăia un om pe nume Teodor Roxin, care s-a paralizat pe când avea 16 ani. El a trăit 38 de ani. În așa fel era paralizat încât nu-și putea mișca decât mâinile. Dar într-o zi a cerut să fie botezat. Când l-am botezat, patru oameni au trebuit să-l țină cu o pânză. Botezul l-am făcut acasă la el, în ogradă.

Anul de cea mai mare creștere a bisericii a fost 1974. Îmi amintesc că și înmormântările au fost prieluri de vestire a Evangheliei, când oamenii au putut să-și îndrepte nădejdea spre Dumnezeu.

– *Vă rugăm să transmiteți un gând pentru toți cei care citesc aceste rânduri.*

Fr. Rus: Gândul meu este din Scriptură: „Cercați totul și luați ce este bun pentru viața voastră. Domnul Dumnezeu să vă binecuvânteze.”

Pastor Daniel Burtic

Fr. Rus înmânează noului pastor Biblia

la conducere. Am fost amărăți de lucrul acesta, dar după o vreme am văzut că am avut de câștigat. Când ne-am organizat pentru construcție, prima dată am putut cumpăra doar lemne, dar după o vreme lucrurile s-au schimbat și am avut posibilitatea să cumpărăm ciment și fier, și astfel construcția s-a făcut din betoane, mult mai rezistentă.

– *Care au fost greutățile pe care le-ați întâmpinat în lucrare?*

Fr. Rus: Din partea autorităților nu am mai avut probleme. Frații de aici au avut vază în fața autorităților. O singură dată, când a venit la Micherechi fratele Grecu din România, am fost chemați eu și fratele Petrușan la Giula ca să spunem

Fr. Rus împreună cu alți slujitori ai Domnului

Taina Sfintei cununii

Enunțarea mai explicită a tuturor scopurilor căsătoriei creștine, înălțată prin har, se face în însuși rînduiala Tainei prin care harul dumnezeiesc se împărtășește celor ce se căsătoresc, în vederea realizării lor.

Săvîrșitorul Tainei este în Biserica ortodoxă preotul, pentru că prin el vine în față celor ce se căsătorec și în mijlocul lor în mod invizibil însuși Hristos, Care pecetluiește legătura naturală pe care ei o realizează prin consimțirea între ei și care îi menține pe aceștia uniți în El; și pentru că prin preot căsătoria celor doi se înseamnă ca celula vie a Bisericii, umplută de harul lui Hristos din ea. A considera căsătoria încheiată numai prin consimțirea soților, ca în catolicism, unde preotul e numai martor, înseamnă a o vedea numai la nivelul ei de legătură naturală. Încă Sfîntul Ignatie Teoforul, în Epistola către Policarp (începutul sec. 11), a spus: „*Cei ce se căsătorec să nu efectueze legătura lor decît cu aprobarea episcopului*”. Binecuvîntarea căsătoriei prin preot e atestată de canonul 7 de la Neocezarea.

Primitorii sînt doi credincioși ai Bisericii, de sex diferit, necăsătoriți, din care nici unul nu a fost căsătorit bisericește mai mult de trei ori și care nu au între ei o rudenie mai apropiată de gradul cinci. Căsătoriile mixte între ortodocși și eterodocși sînt permise cu condiția că pruncii să fie creșcuți în credința ortodoxă, iar Taina să se săvîrșească ortodox. Căsătoria nu e admisă după hirotonie diaconilor și preoților, iar la treapta arhieriei nu e admis cel ce a fost căsătorit vreodată, afară de cazul cînd soția a murit, sau s-a retras în monahism.

În ce privește rînduiala săvîrșirii Tainei, ea are o introducere prin logodnă, adică în făgăduința ce și-o dau viitorii soți de a se uni în căsătorie, făgăduință binecuvîntată și ea de preot. Ea se produce și se mai produce și azi uneori cu oarecare timp înainte de cununie, ca cei doi tineri să se pregătească pentru ea, dar și pentru a se angaja reciproc înainte de a fi gata pentru cununie. Dar întrucît Biserica consideră pe cei

logodiți ca fiind obligați unul față de altul ca și prin căsătorie, astăzi de cele mai multe ori logodna se săvîrșește imediat înainte de cununie.

Logodna se săvîrșește prin schimbarea inelelor între viitorii soți, după ce preotul i-a însemnat cu ele în semnul crucii, spunînd la bărbat cuvintele: „*Logodește-te robul lui Dumnezeu (N), cu roaba lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh*”. Același lucru îl face și la femeie, indicînd-o și pe ea pe nume, ca să se arate egalitatea personală a lor și libertatea fiecăruia în săvîrșirea acestui act. Dar la fiecare dată se amintește și numele celui-lalt și cu fiecare inel e însemnat la frunte fiecare din ei, ca să se arate ca prin inele ei sînt legați unul de altul pe toată viața în numele Sfintei Treimi, țînindu-se seama și de semnificația puterii spirituale a crucii pentru întărirea unității lor.

Dacă logodna a început-o preotul cu „*Binecuvîntat este Dumnezeu nostru...*”, ca pe o ierurgie, cununia o începe cu „*Binecuvîntată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh*”, ca la orice Taină, prin care se dă harul, căci de abia acum încep obligațiile conviețuirii, care au nevoie de ajutorul harului.

În prima rugăciune preotul cere lui Hristos că El însuși să fie de față ca la nunta de la Cana și să dea celor ce se cunună „*viață pașnică, lungime de zile, mințe întregă, dragostea unuia față de altul, să-i mențină în lungime de zile, dar de prunci, cununa cea neveștejită a slavei... să păzească patul lor neispitit*”, belșug din roadele pămîntului, „*ca să dea și celor lipsiți*”. Deci toate lucrurile pozitive de care are nevoie iubirea celor doi, dar mai presus de toate dragostea între ei și ferirea de ispita infidelității, al cărui gînd se poate furișa în unul sau altul. Dar nu se uită nici de obligația dărniceității față de cei lipsiți. În a doua rugăciune, după ce se amintește că Dumnezeu a creat pe om ca „*împărat al zidirii*” și, socotind că nu este bine să fie singur, i-a dat femeia ca să fie un trup nedespărțit cu ea, preotul cere lui Dumnezeu mai mult păzirea de tot

felul de primejdii a celor ce se cunună. În legătură cu aceasta, cere lui Dumnezeu să le dea bucuria pe care a avut-o Împărăteasa Elena cînd a aflat crucea și să-și aducă aminte de cei doi, precum și-a adus aminte de cei 40 de mucenici. Se face deci aluzie la greutățile care pot surveni în familie și la crucea pe care ele o reprezintă și pe care ei trebuie să o poarte cu răbdare, ca să ia cununa din cer. Se arată prin aceasta și acest înțeles al cununilor cu care vor fi încununați cei doi, care reprezintă și necesitatea unui efort plin de fermitate în viața de familie. Și iarăși preotul cere de la Dumnezeu pentru ei „*prunci buni*”, „*o întocmire de gînd a sufletelor și a trupurilor*”, sporire spre tot lucrul bun. Căsătoria fericită implică armonia sufletelor și a trupurilor, care amîndouă depind de „*unitatea de gînd*” a celor doi.

În rugăciunea a treia, preotul cere: „*Și acum, Însuși Stăpîne, trimite mîna Ta din sfîntul Tău locaș și unește pe robul Tău (N), și pe roaba Ta (N), pentru că de la Tine se unește bărbatul cu femeia. Unește-i pe dinșii întru unirea gîndului, încununează-i într-un trup, dăruiește-le lor roada pîntecelui, cîștigare de prunci buni*”. Unirea lor trupească izvorăște dintr-o unitate de gînd, dintr-un acord al inimilor, care concură spre această unire. Fiecare din cei doi se păstrează ca per-

soană, căci fiecare gîndește și voiește și simte, dar gîndește, voiește și simte în acord cu celălalt, pentru acela, în convergență cu acela. Nici un gînd contrar celui-lalt nu-și face loc în legătura lor. Prin aceasta, unirea lor e ca o cunună de mărire și de cinste. Dar numai pentru că acceptă eventualitatea zămislirii pruncilor, spiritualizîndu-se și prin această asumare de responsabilitate comună.

În felul acesta unirea trupească dintre bărbat și femeie devine, dintr-un act de concupiscentă păcătoasă, cum e în afară de căsătorie, un act voit de Dumnezeu și binecuvîntat de El.

După a treia rugăciune, preotul așează cununa pe capul bărbatului, după ce a atins cu ea fruntea fiecăruia și a făcut semnul crucii pe fața bărbatului, rostind cuvintele: „*Cunună-se robul lui Dumnezeu (N), cu roaba lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin*”. Apoi așează în același fel cununa pe capul miresei. Acesta e actul central al Tainei, act prin care ea se realizează de fapt.

Atingînd cu fiecare cunună fruntea fiecăruia din cei doi și amintind pe amîndoi la așezarea cununii fiecăruia, arată că cununa fiecăruia este într-un fel și a celui-lalt; fiecare își poartă cununa sa întrucît e unit cu celălalt, întrucît ea e unită cu a celui-lalt. În iubirea între ei

stă cununa și mărirea fiecăruia.

Cununa e semnul mării și al cinstei, o spune preotul îndată după încununarea: „*Doamne, Dumnezeu nostru, cu mărire și cu cinste încununează-i pe dinșii*”. Mărirea e legată de cinste și invers. Mărirea și cinstea lor e văzută de Dumnezeu și de oameni. Ea constă în fidelitatea și în iubirea dintre cei doi, în jertfelnicia unuia pentru altul, în exercitiul răspunderii unuia față de altul, în asumarea străduințelor necesare vieții de familie. În împlinirea tuturor acestora constă realizarea unei perechi fericite, atîta cît e cu putință pe pămînt. Cununa este în același timp o coroană, semn al cinstei și al demnității. (...)

Li se dă apoi să bea dintr-un pahar comun, arătîndu-se că se vor îndulci din dulceața comună a dragostei și a bucuriei. Preotul îi conduce apoi legați de mînă în jurul tetrapodului de trei ori, ceea ce înseamnă neîntreprerea legăturii și iubirii lor. „*Drumul vieții conjugale nu mai e un simplu itinerariu; el este plasat pe axa eternității; de acum mersul lor comun este asemenea axei nemîșcate a unei roți care se învîrtește*”, a mișcării stabile a sufletelor în Dumnezeu. Nimic nu va întrerupe iubirea și fidelitatea lor, nimic nu se va intercala în ea, nimic nu o va scoate din statornicia ei.

În timpul acestui drum, se cîntă imnul de bucurie al lui Isaia pentru zămislirea Fiului lui Dumnezeu în pîntecul Fecioarei. Acum s-a pus temelul unor noi oameni, chipuri ale lui Hristos cel întrupat. Cei ce se vor naște din această căsătorie vor fi și ei membri ai Împărăției eterne a lui Dumnezeu. În timpul înconjurării se mai cere sfinților mucenici ca prin rugăciunile lor să se mîntuiască sufletele celor ce se cunună, printr-o răbdare care imită răbdarea lor.

Luînd cununile de pe capul celor încununați, preotul vorbește iarăși de mărirea lor, căci ei vor purta în chip nevăzut toată viața cununile lor de vor trăi în iubire adevărată, în curăția fidelității și în răspundere și respect reciproc.

Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae

Cununie la Micherechi

Sîmbăta trecută, la 25 august, în biserica ortodoxă din Micherechi și-au jurat credința veșnică *Andreea Tóth* și *Vasile Ruja*, copiii părinților *Maria* și *Mihai Tóth*, respectiv *Ana* și *Teodor Ruja*. Au fost cununați de preotul *Ioan Bun*. Nașii au fost: *Mariana* și *Mihai Mălik*.

„Împărate, fă dreptate!”

Răscoala lui Horea (1784)

Cloșca

Horea

Crișan

Statisticile austriece constatau la sfârșitul anilor 1700 că aproape 65% din populația Transilvaniei o reprezenta țărănimea. Etnic, această țărănime avea următoarea compoziție: 63,5% erau români, 24,1% erau unguri și 12,4% sași și șvabi. În această perioadă, situația iobagilor în general, și a iobagilor români în special, se înrăutățește foarte mult. Acest fapt coincide chiar cu primele impulsuri de trezire la conștiință națională a românilor toleranți, trezire favorizată și de introducerea religiei greco-catolice. De acum, pe lângă imaginea iobagului, asuprit întru totul de nobil și de împărat, se formează aparte imaginea iobagului român. Care era aceasta? Iată-o în protestul împotriva recunoașterii valahilor ca „a patria națiune” (după sași, maghiari și secui), a nobilului Nicolae Bethlen: „Să dea Dumnezeu ca această națiune barbară și prolifică să nu se încumete la timpul său la răsturnarea celorlalte națiuni...”

Românii nu pot fi considerați o națiune, deoarece sînt „o mulțime grosolană, de stare servilă, sunt pribegi, fugari nestatornici, semi sau pe de-a întregul barbari, aplecați spre toate relele și nelegiuirile. O mulțime așa de rînd și de josnică căreia nu e potrivit nicidecum să i se zică națiune. Între ei nu este nici un magnat, nobili sînt puțini și de treapta cea mai de jos... Nu sînt credincioși față de împărat.” Însă acești sălbatici, barbari, nelegiuși cum erau considerați valahii, erau cei care duceau în mare parte poverile cele mai grele: ei erau în slujba împăratului, a nobilului, a episcopului.

Munca prestată pe pămîntul altora și dările în bani și în produse le umpleau întreaga viață, neavînd astfel nici o șansă să depășească starea mizeră în care se aflau. Iată cîteva mărturii ale iobagilor români din Partium: în 1734, românii din comitatul Bihor se plîng că „din cau-

za jugului prea greu, mulți oameni au lăsat localitatea pustie, mulți s-au ascuns pentru că nu mai pot îndura jugul. Mulți dintre noi nu mai au nici măcar pîine de mălai și o mare parte din localitatea noastră e amenințată să moară de foame... Arăm, semănăm grîu, ovăz, porumb pe seama domniei, pe acelea le săpăm de două ori, le strîngem, secerăm, cosim, le cărăm, le îmblățim, pregătim cînepa, o melițăm și o toarcem. În timpul strînsului scot și o sută de lucrători pe cîmpul domniei, dar nimănui, în nici un fel de lucru nu-i dau nici măcar o bucată de pîine... Nu putem lucra pentru propriile noastre nevoi numai pe cel mai rău timp, cînd nu mai putem cîștiga nimic pe seama noastră și astfel nu ne putem agoni cele de lipsă”.

Zadarnic au fost trimise aceste memorii forurilor superioare chiar și la Viena: situația iobagilor era tot mai jalnică. Cum toată speranța țărănilor valahi era în dreptatea împăratului, în 1779, o delegație de pe domeniul Zlatna merge pe jos pînă la curtea imperială de la Viena, unde își prezintă plîngerile contra abuzurilor administrației locale. Din această delegație făcea parte și țărănul Vasile Nicula Ursu zis și Horea (legenda spune că știa hori frumos).

Iobagii primesc de la Iosif al II-lea promisiuni, dar situația rămîne neschimbată. În 1782, în localitatea Cîmpeni, cu ocazia unui tîrg, țărăni se revoltă și sparg butoaiile cu vin ale arendașilor circiumăritului. Cinci țărani sînt condamnați la moarte, iar satele iobagilor sînt obligate să plătească de 25 de ori prețul băuturii vîrsate. Un grup de țărani – printre ei și Horea – ia din nou drumul Vienei, dar ei nu reușesc decît să obțină schimbarea pedepsei cu moartea a arestaților de la Cîmpeni, în închisoare și bătaie.

Tot în această vreme, împăratul poruncește întărirea granițelor cu grăniceri din rîndul țărănilor. Mulți

Serialul nostru conceput în ajutorul elevilor, dar în primul rînd în sprijinul cadrelor didactice care au în vedere predarea cunoștințelor de cultură și civilizație românească, vă va însoți și în noul an școlar. Vă dorim o activitate cît mai rodnică, adăugînd următoarea precizare: scurtele „lecții” de istorie au la bază în primul rînd – cum este și normal – lucrări ale istoricilor români, apărute după 1990; la sfârșitul serialului (în luna decembrie), vor fi prezentate pe scurt aceste lucrări și autorii lor.

români ar fi dorit să intre în serviciul grăniceresc pentru a scăpa de iobăgie, dar autoritățile refuză să-i înscrie ca voluntari.

Horea se prezintă pentru a treia oară la împărat și obține de la el acordul ca țărăni să se înroleze ca grăniceri, precum și reducerea sarcinilor iobăgiei. În octombrie 1784, Crișan Giurgiu, iobag din Cărpiniș, îi strînge pe țărăni din Zărând, Hunedoara și Munții Abrudului pentru a asculta veștile aduse de Horea de la Viena. Ei se hotărăsc să pornească spre Alba Iulia, cu speranța că vor fi admiși ca grăniceri și vor scăpa de sărăcie. Însă autoritățile locale îi opresc. În acest moment izbucnește răscoala iobagilor: aceștia ard curțile nobililor,ucid mai mulți oameni, pe nobili îi obligă să se boteze ortodocși, să se îmbrace în hainele țărănești ale valahilor.

Țărăni cer desființarea nobilimii și împărțirea pămînturilor între cei care le muncesc. Cetelor de răsculați conduse de Horea și Crișan li

se alătură și iobagii conduși de Cloșca. În unele localități, li se alătură și iobagi maghiari.

La 21 noiembrie, împăratul ordonă reprimarea răscoalei. Armata înfrînge cetele țărănilor, iar Horea, Cloșca și Crișan sînt prinși și întemnițați la Alba Iulia. Horea și Cloșca au fost omorîți într-un mod groaznic, „trași pe roată”; Crișan n-a așteptat pedeapsa, s-a sinucis în închisoare, spînzurîndu-se cu nojitele de la opinci. Pe plan internațional, răscoala din 1784 a fost percepută ca o „răscoală a românilor”. În urma ei, la 22 august 1785, Iosif al II-lea publică patenta de desființare a iobăgiei.

În Albac, satul natal al lui Horea, era o bisericuță de lemn, unde – se spune – Horea s-ar fi rugat cînd a pornit la luptă. Ea a fost mutată de mai multe ori, acum se află în județul Vîlcea. Dacă veți călători la Olănești, vizitați-o! Se află nu departe de mănăstirea Cozia, unde stă de veghe umbra lui Mircea cel Bătrîn.

Pe șesul cu care se învecinează Dealul Cetății s-au ciocnit, în noiembrie 1784, țărăni răsculați, sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan, cu forțele militare habsburgice și nobiliare, care căutau să bareze drumul lor victorios în valea Mureșului.

Procesul capilor răscoalei și execuția lor

La 26 februarie 1785, s-a pronunțat sentința de moarte, în sensul căreia Horea și Cloșca aveau să fie frînți în roată, începînd de jos în sus, iar părțile trupului expuse la marginea drumului prin comunele în care s-au săvîrșit cruzimile în cursul revoluției.

Luni, în 28 februarie, a fost executat în chipul acesta înfierător înții Cloșca, asupra căruia s-au aplicat 20 lovituri, pînă și-a dat sufletul. Apoi Horea care, după ce înțuia lovitură îi frîse fluierul drept, ar fi voit să spună ceva, dar, la ordinul ofițerului, i s-a aplicat în piept o lovitură afît de puternică, încît îndată i s-au curmat și graiul și firul vieții. La uciderea lor, au fost siliți să asiste 2515 țărani români, aduși de organele administrației din 419 sate.

Preotul ortodox Nicolae Rațiu, care a dat osîndiților cea din urmă mîngîiere creștinească, prin spovedanie și sfînta cuminecătură, a putut asista numai la executarea lui Cloșca, iar cînd i s-a aplicat lui Horea cea dintîi lovitură, a căzut leșinat la pămînt.

Ioan Lupăș

UN VIS ÎMPLINIT

după „Print și cerșetor”

Nu renunța niciodată la visele tale!

Cu mult timp în urmă, Anglia era condusă de un rege înțelept și bun. Oamenii prosperau și erau fericiți. Dar Regele se îmbolnăvi și soarta oamenilor se schimbă. Căpitanul Pete puse mâna pe putere și începu să-i asuprească pe oameni, gândindu-se numai cum să-și umple propriile buzunare. Cu ajutorul oamenilor lui, Căpitanul Pete conducea regatul ca un adevărat tiran. Colinda țara în lung și în lat, jefuind bunurile și banii oamenilor.

Printre cei mai săraci supuși era și un tînăr șoricel, pe nume Mickey, care trudea din greu, vînzînd lemne de foc pe străzile orașului.

Noaptea de iarnă era rece, iar pămîntul era acoperit cu un strat gros de zăpadă. Mickey tremura de frig, în timp ce cutreiera străzile orașului, însoțit de cîinele său credincios, Pluto. Un sentiment de mare tristețe îl cuprindea, pe cînd trecea prin fața palatului, luminat ca ziua. Pluto se gudură la picioarele prietenului său. Nu-i plăcea să-l vadă trist.

– Nu te necăji, Pluto, într-o zi o să trăim și noi ca regii! O să stăm în jurul focului și o să mîncăm curcan, șuncă, înghețată, prăjituri și tot ce e mai bun pe lume!

Se întoarseră acasă, unde încropiră un foc plîpînd și mîncară niște resturi de pîine. Se culcară apoi, obosiți după lungă zi de lucru. Mickey se

cufundă într-un somn adînc și visă că se plimba pe holurile palatului. Nu își putea crede ochilor. Mergea printre armuri strălucitoare, iar de tavan atîrnau candelabre care răspîndeau o lumină orbitoare.

Zîmbi cînd își văzu imaginea reflectată în podelele lustruite. Dansă de fericire printre acele lucruri foarte frumoase. La nări îi ajunse un miros foarte plăcut. Se luă după aromă și dădu peste... șuncă, ouă, afine și pîine! Mmm, și ce foame îi era!

Deodată, Mickey tresări speriat. Unde se afla?

Lumina soarelui cădea blînd pe patul lui. Pat? Cuverturi? Se afla într-un pat pufos, între cearșafuri albe și curate. Era îmbrăcat cu pijama de mătase, cu garnitură de dantelă! Și pijama era curată și frumos mirositoare! Dar unde erau vechiturile lui? Unde era el?

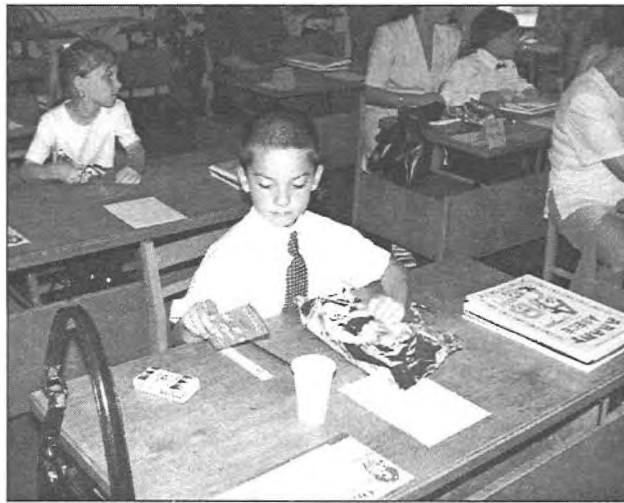
Deodată, Pluto sări în pat și îi acoperi cu sărutări.

– Bună dimineața, Mickey! Auzi el o voce cunoscută. E vremea să te scoli!

Un șoricel, îmbrăcat în haine maiestuoase, stătea în ușa și zîmbea.

Mickey își aminti totul. Acela era noul rege și bunul lui prieten. Împreună îl învinseseră pe Căpitanul Pete. Trăia în palat de-adevăratelea! Asta era noua lor casă, a lui și a lui Pluto. Visele lui Mickey deveniseră realitate!

A început școala!!!

În acest an, pentru prima dată, anul școlar nu a început în aceeași zi pentru toate instituțiile de învățămînt. În majoritatea școlilor însă deschiderea oficială s-a ținut în zilele de marți și miercuri, deci încă în luna august.

Dintre școlile românești din Ungaria, școala gene-

rală română și Liceul Bălcescu din Giula a început cel mai devreme.

Elevii și profesorii giulani au deschis noul an școlar marți după-masă, la ora 16.00.

Conform informațiilor de la Ministerul Învățămîntului, în aceste zile au început școala 1,6 milioane

de elevi din Ungaria. În cele 3.700 de școli generale 120.500 de copii au pășit prima dată pragul școlii, schimbînd grădinița cu băncile școlare. În școlile medii și-au început studiile 120.546 de tineri, numărul lor fiind cu 2.400 mai mic decît a celor din anul trecut.

În cursul anului școlar, trei zile vor fi consacrate unor sărbători naționale: 6 octombrie – ziua martirilor de la Arad, 25 februarie – ziua victimelor dictaturii comuniste și 16 aprilie – ziua memorială a victimelor holocaustului. Zilele de odihnă vor fi următoarele: vacanța de toamnă se va ține între 29 și 31 octombrie, vacanța de iarnă va fi între 27 decembrie și 2 ianuarie, iar prima zi a vacanței de primăvară va fi 27 martie, ultima zi fiind 2 aprilie.

Și iarăși citesc cu bucurie

Prin anii șaptezeci-optzeci, soseau pe adresa redacției relativ multe ziare și reviste, mai ales din România, dar nu numai. Uneori ne soseau jumale chiar și de peste ocean. Le-am răsfoit, le-am citit, am mai preluat și publicat cîte ceva interesant din scrierile corespondenților de pe alte meleaguri. Dar cel mai mult ne-au atras revistele pentru copii, din care ne puteam inspira cel mai mult. Numai că, prin anii „epocii de aur”, revistele pentru copii din România (Arici Pogonici, Luminița, Așchiuță și altele) au devenit tot mai goale, cu un conținut sec, hiperpolitizat. Nici poveste, nici poezie, nici curiozități. Totul era axat pe viața zilnică și de sărbători a „conducătorului”. Ca atare, nu puteam primi informații nici din viața copiilor sau a tineretului școlar, nici din viața adolescenților sau studenților, toate scrierile fiind tendențioase și ideologizate. În schimb, dacă din România nu ne venea „inspirație”, primeam sugestii și îndemnuri noi din partea unei reviste mult mai modeste, scrisă într-un limbaj mai simplu, cu articole mai puțin pretențioase, dar adresate cu inimă generațiilor tinere. A fost revista BUCURIA CO-

PIILOR, care apărea la Panciova, în Iugoslavia. Revista ne era apropiată sufletește și datorită statutului, ca o publicație similară cu a noastră. Așadar, am răsfoit, am citit și am preluat cu plăcere scrieri de acolo – pînă la sfîrșitul anilor optzeci, cînd a încetat să ne mai sosească. Și a venit schimbare de regim și război în Balcani,

au venit mari restructurări și modificări sociale, încît nu am mai aflat nimic despre colectivul de redacție „din vecini”. Cu atît mai plăcută a fost surpriza cînd, în zilele trecute, a ajuns la noi cel mai nou număr (număr dublu 5-6, pe mai-iunie 2001) din revista amintită. Și am regăsit aceleași rubrici, aceleași sfere tematice: ne scriu copiii, din viața tineretului, din caietul de creații ale elevilor, pagină de ortografie, creații pentru copii și tineret din literatura universală, jocuri distractive, romanfoiletton, comics.

Bucuria a fost sinceră și neașteptată. Mai mare ar fi numai atunci, dacă BUCURIA COPIILOR ne-ar sosi iarăși cu regularitate și s-ar putea trimite și la cîteva dintre școlile noastre.

E. Illyés

EPIGRAMME

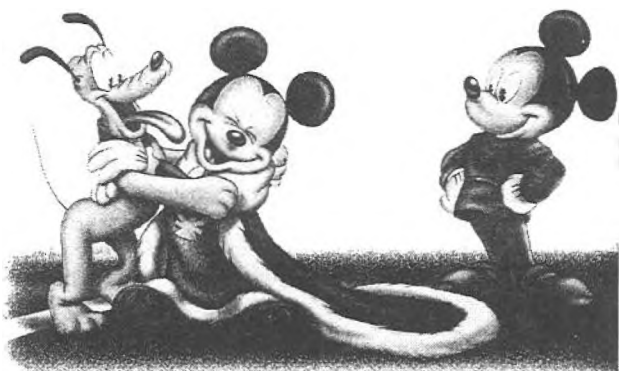
de Teodor Muntean

La ora de limba română

– Zi, Chiorghiță, dacă ști
Un pastel de Alecsandri!
– Păi, eu cred,
Zice Chiorghiță,
C-a scris „Iama pe uliță”.

Lectura școlară

– Deci, din lectura școlară,
Ai citit „Viața la țară”?
– Mi-a spus bunicul să n-o
citesc
Că eu și-așa la țară trăiesc.

Taraful Haiducilor de la Clejani a cucerit și publicul budapestan

O vorbă înțeleaptă spune că „Ceterașul strînge satul sau îl risipește”. Lăutarul este cel care duce mai departe cîntecele strămoșilor și totodată tradițiile satului. Dacă cei care ați mai prins lăutari adevărați în satele dumneavoastră și vă gîndiți bine asupra acestui proverb, probabil că vă dați seama de

detele lumii artistice, și aștia au avut ce să învețe de la taraful de țigani din satelele dobrogean. „Pentru mine ei sînt un model, prin felul în care privesc viața... ei cîntă o muzică ce reprezintă cea mai intensă bucurie. Au darul de a te face să simți că ești în viață. Ei se află de acum în inima mea,

pe țară. La noi în sat, în această perioadă erau 150 de lăutari care locuiau toți pe aceeași stradă. Într-o comună cu 3000 de locuitori – jumătate sînt romi – ațișia lăutari într-o uliță!... Vă dați seama ce era acolo! În afara abundenței de lăutari aveam, și avem și acum, un program original din Clejani. Cîntecele care datează nu știm de cît timp, s-au cîntat din generație în generație. Să vă dau un exemplu: „Dragostea de la Clejani” este un cîntec unicat în România, pe care mulți soliști cunoscuți și necunoscuți au încercat să-l cînte, dar toată lumea trebuie să recunoască că această melodie este făcută pentru acești bătrîni de la Clejani, care au stilul și maniera lor de interpretare și este greu să-i copiezi. Tudor Gheorghe spunea odată că „toată viața am dorit să pot să cînt ca Gheorghe Moțoi”, o altă voce de aur din Clejani.

– Cum se explică secretul lăutarilor din Clejani?

– Domnule, explicația este că au fost mulți lăutari cu un repertoriu propriu. Ce avem noi în plus față de celelalte grupuri? Am avut noroc de un primar care s-a ocupat de Clejani pe timpuri și după aceea de un manager bun care ne-a făcut cunoscuți. Dar de ce a venit acest manager la Clejani și de ce nu s-a dus în altă parte? Pentru că la noi există niște lăutari care știu să cînte cu inima. Au ceva special în timp ce cîntă, fie pe scenă, fie la nuntă sau pe stradă. Au manieră de execuție proprie numai lăutarilor din Clejani. Au un stil personal chiar de a discuta, un stil de a fi. Actualul nostru manager a venit la noi și ne-a spus că „vreau să vă duc să vă cunoască prietenii noștri din străinătate”. Am fost de acord, deși înaintea lui veniseră și alți străini la noi. Ne-au bombardat cu tot

felul de promisiuni, dar s-au dovedit a fi doar vorbe-n vînt. Eu personal nu l-am crezut nici pe el. Cînd s-a întors prima dată, ne-a spus sincer că nu poate să ne ducă, pentru că politica nu vrea. „Voi nu sînteți o orchestră reprezentativă românească.” – așa ni s-a spus în anii '80. Apoi, imediat după căderea lui Ceaușescu, chiar în ianuarie '90 a venit spunînd că „acum pot să vă iau”. Am plecat în Belgia, ne-a prezentat unor prieteni de ai lui care aveau cafenele. Cîntam acolo, aveam mici prezentări ici-colo, publicitate prin țiguri. Așa era pe la începutul carierei noastre în Occident. După un timp, a venit cineva și a făcut un disc cu noi. În acest fel ușor-ușor am ajuns de avem 11 ani de cînd facem acest turneu prin toată lumea. Am fost în SUA, Canada, Brazilia și am cîntat pe toată Europa.

London, căruia i-am cîntat la el acasă. Am cunoscut personalități muzicale ca Bob Dylan sau Yehudi Menuhin și mulți, mulți alții. Am fost și manechin la o prezentare de modă de la Paris a lui Yamamoto. Sînt foarte mîndru că la mine acasă am două rînduri de costume splendide, primite în cadou de la marele creator de modă japonez.

– Mă uimește că deși ați devenit celebri în întreaga lume, nu v-ați părăsit satul natal. Dacă știu bine, Taraful Haiducilor trăiește și astăzi la Clejani.

– Bineînțeles. Așa ne putem păstra personalitatea, să nu devenim occidentali sau la fel ca ceilalți. De obicei un turneu durează o lună și jumătate, apoi de fiecare dată ne întorcem acasă, la micile noastre căsuțe, la praf, la copiii despuiți și la tot ceea ce înseamnă Clejani.

adevărul ce îl exprimă. Dacă, să zicem, micherechenii se gîndesc la Dele, adică la Teodor Covaci, nu își imaginează numai un om, ci întreaga atmosferă ce s-a creat în jurul lui, cînd „zicea” melodiile preferate ale sătenilor. Inchipuiți-vă că într-un sat există nu doar un singur Dele, ci o sută de astfel de lăutari. Pare incredibil, dar la 60 de kilometri de București, în județul Giurgiu, comuna Clejani se poate mîndri cu ațișia muzicanți. Nu este deci întimplător că satul Clejani a devenit Mecca etnomuzicologilor, iar lăutarii de acolo au cucerit întreaga lume cu melodiile din Clejani. Taraful Haiducilor de acolo este apreciat de mulți specialiști ca cea mai bună formație de țigani de acest gen. Cei 13 lăutari au cucerit în această vară simpatia miilor de spectatori de la Festivalul „Sziget” din Budapesta. Prețul bucuriei de a deveni celebri în întreaga lume a fost plătită cu toată viața lor de dinainte, zbuclumată și trăită în sărăcie. Dar cu tot norocul de a cunoaște ve-

alături de cei mai interesați oameni pe care i-am întîlnit vreodată” – declara Jonny Depp, starul din Hollywood după ce i-a cunoscut. Este greu, poate imposibil de a descrie cu vorbe sau litere, ce fac lăutarii din Clejani, acea atmosferă fermecătoare creată în timpul unui concert. Despre secretul „haiducilor” ne-a vorbit, la Budapesta, acordeonistul care s-a prezentat, foarte simplu, ca Ioniță de la Clejani.

– Satul nostru are rădăcini muzicale foarte adînci. Povestea noastră începe prin anii 1960. Atunci, pentru prima dată, s-a scris despre noi o carte. Un mare etnomuzicolog român, Gheorghe Cebanu a scos un volum cu titlul: *Lăutarii din Clejani*. A stat la noi un an de zile, a studiat muzica, a cunoscut lăutarii și a scris cartea. Așa a devenit Clejani un punct de reper, un punct de atenție în România. Am participat și la Festivalul Cîntarea României, care s-a organizat la nivel sătesc, comunal, județean și

Aveam numai în Franța 300 de spectacole. În acest timp am avut ocazia și plăcerea să cunoaștem mari personalități cinematografice și muzicale. Pot să spun că aceștia s-au îndrăgostit de muzica noastră.

– Chiar am citit despre Dumneavoastră că ați umblat și prin Hollywood și v-ați cunoscut cu câteva personalități din lumea cîneaștilor.

– Nu acolo ne-am cunoscut. Sally Potter, un producător englez ne-a invitat pentru un film, care se cheamă „Omul care plînge”. Atunci l-am cunoscut pe Jonny Depp, cînd jucam rolul familiei lui Depp. Turnajul filmului a durat cam 20 de zile. Legătura între Jonny și noi a devenit atât de puternică, încît după filmare ne-a invitat la el acasă. Așa am ajuns la Hollywood. Am cîntat în clubul lui de pe Sunset Boulevard, i-am cunoscut și noi prietenii lui, printre ei pe Martin

– De ce ți-neși atât de mult la plaiurile natale?

– Am avut nenumărate posibilități să rămînem în Franța, în SUA sau oriunde în lume. Dar cîntecele noastre au trecut din tată-n fiu, au ajuns și la mine și vor trece și la copiii mei. Este ceva important acolo, la Clejani și acolo ne-am născut. La ultimele concerte sîntem nerăbdători să plecăm acasă. Acolo ne-am născut. Noi cîntăm, cum am făcut și aici, la unul dintre cele mai mari festivaluri din Europa, dar simțim nevoia să cîntăm și la nuntă. Aici cîntăm noi, cei 13, timp de 2 ore, dar la nuntă cîntăm cîte 4, trei zile. Avem nevoie și de asta. Chiar dacă cîntăm pentru bani puțini, dar te bucuri că oamenii dansează și tot praful vine pe tine și pe instrumentul tău. Acolo ne-am născut și acolo simțim că sîntem lăutari.

Ștefan Crâsta

„The Haiduks” of Clejani – lăutarii români care ridică sălile de concert în picioare

Alejeri și alegători

Fost-o vreme, dăstul dă lungă, când alejerile, pântru oamenii dă rînd n-or avut nici o însămnătate. Ne-am îmbrăcat în hane dă sărbătoare, ne-am dus să votăm, am votat pã lișta frontului, și cu asta ne-am făcut dătorie. Dacă cineva nu cumva n-o putut să margă să „alegă”, or mârș la iel acasă, că o fost fontoș ca tăta lume să-ș îndeplinească dătorie cetățânească. Asta o fost, o trecut, amu nu-i așa. Nu-i bai că s-or înștimbat treburile, da d-aceie nici amu nu ne putem lăuda cu tăte afacerile vremurilor noi. Și rînduiala alejerilor d-amu îș are năplăceri dăstul dă multe. Iacă una, doauă.

În vreme campaniei dă alejerei, cei care să întrec pântru voturile alegătorilor fãgădesc soarele și luna, nu li-i rușine să mințască pântrecute, nu să sfiesc să-ș dăsprețuiască hortacii dă pîn-atunci, plătesc la tăț dă la care pot aștepta ajutor să cîștije ș-așe. Fãgădesc la tăta lume, în vreme ce numa la on lucru să gîndesc, și anume, că cum

ș-or umple jebu dacă or fi aleși.

Iacă o pildă. Primaru dîn sat dă la noi o cîștigat la alejeri cu vo 30-40 voturi înainte vărului lui. În ceie zî, dăloc ș-o și temat la o cină domnească pã tăț hortacii care l-or sclujit în întrecere pântru scauanu dă primar. Nevastă-sa, – năgîndită și atunci, și d-atunci, – ș-o mbiet goștii zîcîndu-le: *Mîncaș și beț, că d-amu-nante ni s-a ajunje dîn ce să vă servim.*

Apu tă dă primaru nost d-amu să leagă și zîcala noauă: *Numa nu crezi că m-oi pune fundu pã ilișu lui Mocanu.* Adecă, să fiu bine înțales: îi voarbă dă ilișu mașinii pã care u-o hăsnălit înaintașu lui, Mocanu. La cîteva săptămîni după ce o cîștigat la alejeri, domnu nou o cumpărat dîn banii satului o mașină noauă, cu cîteva milioane dă forinți, da s-o uitat dă ce mai răsunaătoare fãgăduială! Bunăuară că ne-a zidi noauă, bătrînilor, o casă a pensionarilor cu tăte ce i să cuvine unui lăcaș modern.

Cîta i-i plata la lună, asta

io nu știu pontoșoan. Unii zîc că cam dă zece uări mai mult capătă dicit ni-i pensie noastă. Cei care cunosc treburile și mai pã d-aproape spun că, pã lîngă plata ce-o capătă ca primar, cel puțîn tăt atîta cîștigă cu alte funcții care să leagă dă postu lui. Dîn asta putem înțaleje dîrce-i așa dă mare la inimă cînd îi voarbă dă ajutorare hortacilor care l-or ales: cu macar ce preț vre să cîștije și la alejerile ce vin! Da n-aș vre să fiu nădrept: și pântru sat o fãcut și face multe lucruri bune. Nu atîte cîte-o fãgădit, atîte meghiș să să poată fãli înainte sãtenilor la alejerile dîn primăvară. C-așe mãrg lucrurile și-n alte locuri? Nu știu. Poate. Da ar fi bine să cred că a vini vreme cînd jeburile or fi cu mult mai mice la cei aleși ca să să ajungă cu ceva mai mult și pântru sãracii satului. Io cred în una ca asta.

Sandu Popa

Anechote dîn vecini

Înt-o familie dîn satu vecin s-o născut și al triile pruncaș. Bãrbatu, după cîteva luni dă fericire, tă mai neîncrăzător să uită la Nicușoru lui. Cu cît să uită mai mult la iel, cu atîta îi pare tă mai tare că micuțu nu samănă pã iel. Înt-o sară începe să-ș omoare bãnatu înt-o iagă dă vin. Cînd nevastă-sa îl află cu pãharu-n brîncă, cum să cuvine, îl întrebă:

– Scumpule, ce-i cu tine dă iești așa dă posomorît? Numa nu ț-or mîncat puii pita?

– Da lasă-mă, scumpa me, altu mi năcazu mneiu. Pã cum mă uit mai mult la Nicușoru nost, tă mai tare-m vine să cred că nu io i-is tata.

Nevasta zîmbind oleacă îl lămurește întrebînd:

– Tumna cu Nicușoru ai tu gînduri rele, cînd dîntră tăț trii pruncași numa iel îi dă la tine?

Înt-a triie casă dă la noi șede o văduvă înt-o casă cu curte mare și cu olate multe. Baiurile, la o casă ca asta, să adună cu grãmada. Pîntră altele, nu u-or cruțat nici șoarecii. Cînd o auzît că la Julia cineva vinde mișe bune dă șoarecii, s-o pus pã tren și s-o-ntors acasă c-o mișă faină și frumoasă. Numa că mișă cumpărată pã bani dăstul dă mult nici dăfel n-o vrut să-ș facă dătorie: șoarecii puteu să să joace la coada ii, mișă nici că și să miște. Vecina duce mișă napoi la boldaș.

– Domnule, te rog să-m dai banii napoi, că mișă asta nu le are bai la șoarecii nici dacă șoarecii să joacă pã cap la ie.

Boldașu julan, întors cu spatele cãtã muiere și mișă dîn coșara ii, molcom îi spune:

– Io cred că-i voarbă dă șoarecii cășii. Apu mișă asta numa pã șoarecii viniț dîn vecini îi bantãlește.

Glume

La crîșmă, doi bãrbaț vorbãsc:

– Știi, hortace, dacă stau în brînci, tăt sînjele-m mere-n cap.

– Așe-i la rînd, hortace.

– Atunci, cînd stau în picioare, hortace, dîrce nu-m mere sînjelen-n picioare?

– D-aceie, hortace, că picioarele nu-s goale.

On profesor mere la bold să-ș cumpere țipele. Tã coată, tă prãbãlește pe iele, cînd odată zice:

– No-amu așe mi-s bune.

Boldășița:

– Și-m fie cu iertare, dom' profesor, da cu așe ai vinit la bold.

Mihăiță vine acasă dă la ișcoală cu nãdrajii șfirticați. Cînd îl vede tatã-so, îl ie la o mamã dă bãtaie, apoi îl întrebã:

– Apu știi că dîrce ai cãpãtat bãtaie asta?

– Nu zîc, bine faci, tatã, – îi rãspunde pruncașu plîngînd, – mai nante mã baț, apu numa dup-aceie mã întrebi că ce n-am fãcut bine!

Zicale dîn Micherechi

Cine n-ascultã dă nime, Tãtã zîua-l porț în braț, n-aștepte și umble bine. sara îl pui mîndru jos, și iel zîce că l-ai trînit dă pãmînt.

Dicît în avere muierei mai bine în chemnița țării!

Paginã realizatã de Alexandru Hoțopan

Am citit cã...

Este la noi în sat o zicală care cam așe zîce: *Fã bine și așteaptã bine.* După pãrere me, asta tãdauna așe ar trebui și fie. Bunăuară că fapta bunã să fie rãsplãtitã cu una și mai bunã. Numa că viața, cîte-odată, ne aduce și nãplãceri cu zicala asta. Adecã, dîn cînd în cînd să-ntîmplã că zicala noastă să întoarce pã dos. Ca să fiu înțales bine, v-oi povesti o întîmplare pã care u-am citit indeva în zilele trecute. Îi voarbă d-o babã batrînã care după ce i-o murit bãrbatu, o rãmas sîngurã în casa ii cam mare d-o sîngurã persoanã. No-amu, după ce pruncii amu au lãcașu lor în orașe dîn alte pãrți, și ca să nu rãmînã sîngurã cu baiurile bãtrînești, s-o gîndit că o parte dîn casã u-a da în chirie, barem cu asta și cheltuielile or fi mai mici.

Cum o gîndit așe o și fãcut. Și-o aflat o familie tînãrã, c-on pruncaș. S-or înțales în tăte, apu tînãru o și fãcut on contrat. Li l-or citit babii, apu u-or cerut să să suscrie. Tînãru încã și dă doi martori s-o gîndit dîn timp. Bãtrîna, fãrã a să gîndi la ceva rãu, s-o suscris. Nici n-o citit contrat. No-amu cu asta s-onceput calvarie ii. Cã în contrat o fo' cuprins cum că ie-ș vinde casa p-o șumã tare micã. Mai-dãparte nu cred că treabã să vă povestesc cã cîte paie verz ș-o aprins pã capu ii. Vã puteț întîpui cã amu cum umblã dã la o birãime la alta...

Cam tăt așe o pãfît și vecinu Petre Rusu, cînd amu-i anu ș-o cumpărat on televizor nou, dă ista mare. Cu gîndu că pã cel veti și mic a cãpãta cîțva bani, cã încã-i bun, l-o dus la on meșter dîn satu

vecin. S-or și înțales cã, dacă l-a pute vinde, a cãpãta pã iel cinci mii dă forinț.

Petre o vinit acasă, apu ne-o povestit și noauă cã ce și cum, și cã așe vede cã meșteru îi on om cinsitit, are încrãdere în iel ș-așe. S-o vãzut pã iel cã-i pare bine cã p-on televizor veti cãpãta șumã dăstul dă mîndrã dă bani, așe cã s-o meritat să margă cu iel în satu vecin.

Apu or trecut cîteva săptămîni, da' meșteru dîn satu vecin n-o vinit cu banii fãgãdiț. Petre atunci s-o dus iel la meșter. Bani n-o cãpãtat, zîcînd cã încã nu i-o rãușit să-l vîndã, numa dacă a da pãstã iel, atunci i-a duce iel banii acasă la Petre. Ista i-o crezut, o vinit acasă, apu iar-o așteptat, d-amu și mai mult. Cãtã Crãciun iarã s-o dus la meșter. No atunci ista s-o fãcut cu fire cã ce tăt îl zãpãcește cu televizoru acela veti și rãu, dã n-o fo' bun nici dă foc. Petre, cînd o auzît ce-i spune meșteru, o rãmas cu gura cãscatã, da' l-o și-ntrebat, cã darã cum cã n-o fost bun, cînd iel numa d-ace l-o adus să-l vîndã, cã ș-o cumpărat unu nou, și nu d-ace l-o lãsat la iel cã-i stricat. Bogãt și dăstul cã meșteru o luat în brînci o furcã dă fer cu care l-ntãrgãtit pã Petre ca p-on tãlhar, zîcînd-u-i cã-i on bãtrîn bolund, pã care iel nu mai vre nici să-l vadã-n curte lui...

Doauã întîmplãri în care zicala noastă ar trebui înțaleasã cam așe: *Fã bine și așteaptã rãu!* Da' io v-aș sfãtui ca nu pã asta s-o urmaț...

Vã salutã cu drag:

Ion Podaru pensionar

Onorabilă adunare!
Uitându-mă în jurul meu și avînd onoarea să văd această aleasă cunună de frunzași ai inteligenței noastre din aceste părți, îmi saltă inima de bucurie și fericire, că ideea înființării unui teatru național român și aici – ca pretutindeni – e salutată cu adevărată căldură, încă și în aceste timpuri de miserie pentru mînosul Banat.

Un semn îmbucurător e acesta pentru existența noastră națională și viitorul nostru – mai ales în epoca prezentă, în care bruma corupțiilor de multe feluri a vestejit în unele inimi floarea speranței într-un viitor mai frumos – în care vîntul deserației nimicitoare a suflat din multe piepturi steaua conștiinței naționale – și în care tăria de credință în triumful înaintării noastre pe calea culturii și a civilizației a început a slăbi chiar și în unele individualități mai eminente.

Acest semn ne spune că publicul nostru tot se mai știe însufleți pentru o idee națională, că el nutrește în sînul său zel de contribuire pentru toate institutiile noastre de cultură, numească-se ele: teatru, școală sau biserică, – și că prin urmare noi avem un viitor.

Numai națiunea aceea nu poate să aspire la vre-un loc mai onorific în analele viitorului care nu e capabilă a se inspira de vre-o idee națională, și nu posedă în inima și mintea sa zelul de sacrificiu pentru realizarea acelei idee (...)

Vreau să vorbesc despre limbă în raport cu scena, demonstrînd marea importanță a scenei pentru poleirea și răspîndirea unei limbe, concludînd la necesitatea ei mai ales la noi români (...)

Scriitorii diferitelor popoare au făcut o mulțime de definițiuni complicate pentru explicarea ideii exprimate prin cuvîndul „națiune”.

(...) ci voi încerca a vă prezenta eu o definițiune (...)

Eu dară zic: națiunea e – limba. (...) Dacă nu există națiune, nu poate să existe limbă; dar dacă nu este limbă, nu poate să fie nici națiune. Oamenii care nu posedă limbă proprie a lor diferită de a națiunilor din

Iosif Vulcan

LIMBA ȘI SCENA

(Discurs ținut la adunarea generală a Societății pentru fond de Teatru național, la Timișoara, în 11 noembrie c.n. 1872)

– fragmente –

jurul lor, nu se pot numi națiune, ci numai adaus al acelei națiuni a cărei limbă o vorbesc dinșii (...)

Limba este totul: viața, existența sa națională și conservarea în viitor. Dar dacă limba e națiunea, – și valoarea națiunilor să măsoară după starea de cultură în care se află limba lor. Așa e! Din ce în ce limba se avîntă la un grad mai înalt al culturii naționale, cu cît ea își ia un sbor mai repede în orizontul civilizației universale cu atît și națiunea

respectivă ajunge mai stimată, mai mărită și mai admirată; numele ei se răspîndește pe aripile vîntului în toate direcțiunile și pe acolo alte neamuri inferioare în cultură i se închină ca la un model, de la care au să învețe tot ce e înalt și frumos. (...) Dar – din momentul în care fiii națiunii încep a-și uita limba maternă, și – disprețuind-o nebușește – adoptă una străină idiomelor naționale și virtuților străbune, – din momentul în care mama și fiica sa, părintele cu fiul său, frate cu frate, soră cu soră, om cu om, nu mai vorbesc în limba lor națională și moștenită de la strămoși; s-a și săpat mormîntul acelei națiuni, – și soarele viitorului său a apus pentru totdeauna.

Ne mai avînd limba, ea va pieri ca atare, nu va mai exista ca națiune, și se va contopi în alta, și peste cîțiva secolii nici numele nu i se va mai ști. (...)

A nu-ți cultiva limba e egal cu sinuciderea!

Oprîți o națiune în cultivarea limbii sale, apoi niciodată să nu vă mai temeți de ea!

Răpiți-i limba și totodată i-ați stins existența sa pentru totdeauna.

Este explicațiunea instinctului, pentru care ori și ce națiune, care stă la înălțimea misiunii sale, și-și iubește limba întocmai ca viața; iată, totodată, și deslegarea enigmei, că pentru ce unele guverne despotice suprimă cu greutatea stîncei de granit mai

Istoria ne e martoră că existența noastră națională a fost atacată de nenumărate ori; fulgerul secolilor impilatori a trăsînt de multe ori în arborele naționalității noastre; au sîngerat mulți martiri ai românismului; însă rasa noastră vinjoasă a suportat cu bărbăție

toate acele atacuri, rădăcinile arborelui lovit de fulgere au încolțit din nou și sîngele martirilor noștri a fost sămînța cea mai fructiferă pentru răspîndirea marelui iddee naționale.

Strămoșii noștri au murit pentru o idee națională. Rolul nostru e mai ușor, noi trebuie să trăim pentru aceea idee! Partea lor a fost lupta cu armele în mînă, – partea noastră e lupta spirituală, pe terenul intelectului. (...) Rolul nostru e mai ușor, dar nu mai puțin important; căci dacă nu vom fi la înălțimea misiunii noastre putem să pierdem prea ușor moștenirea strămoșească. (...)

Rolul nostru e mai ușor decît al protopărinților noștri, dar nu mai puțin periculos. E drept că de acum înainte viața noastră individuală nu va mai fi periclitată, dar cea națională va fi espusă în continuu la atacuri cumplite; strămoșii noștri s-au luptat cu barbarismul înarmat, iar noi avem să dăm față cu civilizațiunea nearmată, care totdeauna e mai periculoasă pentru viața națională a unei națiuni inferioare în cultură.

Unica armă ce putem să opunem civilizației desnaționalizatoare e urcarea noastră la același grad al civilizației – prin cultura națională.

Nici o națiune cultă, să fi fost aceea cît de mică, n-a

pierit încă – ba a resistat chiar și unor națiuni mult mai mari decît ele –, însă rămase în stadiul barbariei.

Nu vom pieri nici noi dacă – ținînd cont de pretențiunile secolului prezent – dacă vom înălța poporul nostru la gradul modern al culturii, dacă vom inspira în toți și în toate cultura națională. Și această cultură se începe cu limba, cu cultivarea ei, cu ridicarea ei la un loc onorific în concertul celorlalte limbi culte.

Care român nu tresaltă de mîndrie și bucurie la auzul acestei exclamațiuni a poetului?!

*Mult e dulce și frumoasă
Limba ce vorbim,
Altă limbă armonioasă
Ca ea nu găsim (...)*
(Sion)

Și dacă această iubire n-ar găsi un locușor în inima noastră, dacă pieptul nostru n-ar palpita mai fierbinte la sunetul musical al cuvintelor românești, dacă n-am fi capabili a prefera limba noastră tuturor celor străine; ei bine, atunci să ieșim la popor și să învățăm de la el a iubi! Bietul nostru popor, batjocorit și împilat în decursul de secolii, în ciuda tuturor persecuțiilor și-a păstrat nu numai naționalitatea dar încă și iubirea de limbă. Ba unde tirania era mai crudă, acolo isbucnea din el mai expresiv și mai avut cumplit țipăt al iubirii de limbă și naționalitate.

(...) Deci pînă ce, încă, nu e tîrziu, să ne grăbim a pune o stavilă pericolului care amenință limba și naționalitatea noastră.

Să fondăm institute pentru conservarea, răspîndirea și poleirea (sic!) limbei noastre!

Societatea la cărei membru am onoarea să fiu și eu, și la a cărei adunare generală suntem de față acum, are scopul de a înființa cu timpul un asemenea institut pentru limbă, adică scena teatrală (...)

Să ne grăbim dară toți, din toate părțile, a aduna ofertele și contribuțiile noastre, spre a putea înființa o supremă școală pentru cultivarea limbii noastre, care e garanția existenței noastre în viitor!

(Familia, 1872)

Coștei – inima Banatului

Titlul acestui articol mi-a fost sugerat de un bun prieten din Coștei, *Ion Gașpâr*, care într-o discuție despre românii din Banat îmi spunea: „Dacă Uzdinul este *buricul pământului*, atunci Coșteiul este *inima Banatului*”. Amicul meu se referea la o mai veche rivalitate (în sensul bun al cuvântului) între cele două localități

te de graniță bănățene să se considere „inima Banatului”: în Coștei a luat ființă primul cor sătesc din sudul Banatului, acum 132 de ani, înființat de un fiu al satului; trupa de teatru din Coștei a jucat prima piesă din repertoriul cult – *Nunta țărănească*, de Vasile Alecsandri – în 1882; corul din Coștei a luat primul

lă sătească de 8 ani, dintre toate satele românești, în 1911, cu peste o treime de veac înaintea lor; primul ziar sătesc din Banat: „Opinca” a fost editat la Coștei, unde s-a constituit și comitetul de inițiativă pentru editarea ziarului „Nădejea”, primul ziar românesc din Banatul de Sud, tot aici punându-se bazele revistei literare „Lumina”.

Coșteiul este situat la capătul șoselei ce leagă Vîrșețul de satele Mesici, Iablanca, Sălcița, Voivodinț, la numai 16 km de oraș și aparține comunei Vîrșeț, Provincia Autonomă Voivodina. Localitatea prezintă un pronunțat caracter de orașel, cu străzi înguste și case lipite unele de altele, fără grădini, fiind strâns între riul Caraș și poalele dealului din preajmă.

Scurt istoric

Prima atestare documentară a Coșteiului datează din noiembrie 1361 când, pe același loc cu satul de astăzi, este amintită cetatea Kuuesd. Această cetate era centrul unui district românesc ce cuprindea în 1367 următoarele localități: Chorta (Ciortea), Varany (Vrani), Radumlia (Radimna), Lisuciuzi (Leșcovița), Micuzinzy (Nicolinți). Într-un document datat Semlacul Mare (Mezeu Sompii) la 21 septembrie 1370 este menționat un Vayvoda Comes de Kuuesd, de unde rezultă că acest district era o organizație teritorială de tip slavo-român condusă de un voievod. Apartenența etnică a locuitorilor acestui district este arătată de un document al regelui Sigismund al Ungariei, dat la 1 ianuarie 1390 în Timișoara, în care sînt amintiți „Paulus Rainc et Radislav, Olahy de pretinenciis castri Kuuesd...” După evenimentele sîngeroase din secolul al XV-lea, cînd turcii fac dese incursiuni în Banat, districtul nu mai apare menționat. În schimb, în 1445, Pesty Frigyes amintește localitatea Cosgya (Coștei), care împreună cu Marsina (Mîrcina) și Sozicza (Sălcița) aparțineau districtului Almăj. Imediat după ocuparea Banatului de către austrieci, în conscripțiile din

Iconostasul bisericii ortodoxe

1717 Coșteiul este a doua localitate ca mărime din districtul Caraș după Vărădia, cu 100 de case, în timp ce Vîrșețul avea doar 70.

Coșteiul astăzi

Toate aceste urme ale trecutului, asumate conștient de către actualii locuitori ai Coșteiului, îngemănate cu strădaniile unor însuflețiți animatori culturali, au contribuit la păstrarea nealterată a identității naționale românești în acest sat bănățean.

Întreaga populație vorbește românește, copiii frecventează cursurile școlii românești din localitate și ale secției românești de la liceul din Vîrșeț, slujba la biserică se ține în românește, în Coștei există cor mixt, cor de cameră, fanfară, trupă de teatru,

ansamblu folcloric, care, prin calitatea excepțională a repertoriului (datorată și colaborării cu regizori, dirijori și coregrafi profesioniști din România), au obținut ani de-a rîndul locuri fruntașe la manifestările de gen din Voivodina, precum și numeroase invitații în afara Iugoslaviei. Și acest sat are azi doar 700 de locuitori...

Călătorul, aflat în trecere prin Coștei, dacă nu ar ști că a trecut frontiera româno-iugoslavă, cu greu ar putea presupune că se află în altă parte decît în România.

Prin puterea exemplului viu și datorită rezistenței în fața tuturor tendințelor de asimilare și aculturare, Coșteiul poate și trebuie să rămînă o inimă românească nu numai a Banatului, ci și a tuturor românilor.

Adrian Șimon

Strada principală

bănățene: care să fie mai „în frunce” și mai buni români, cu toate că fiecare își recunoaște celuilalt înțietatea în anumite domenii.

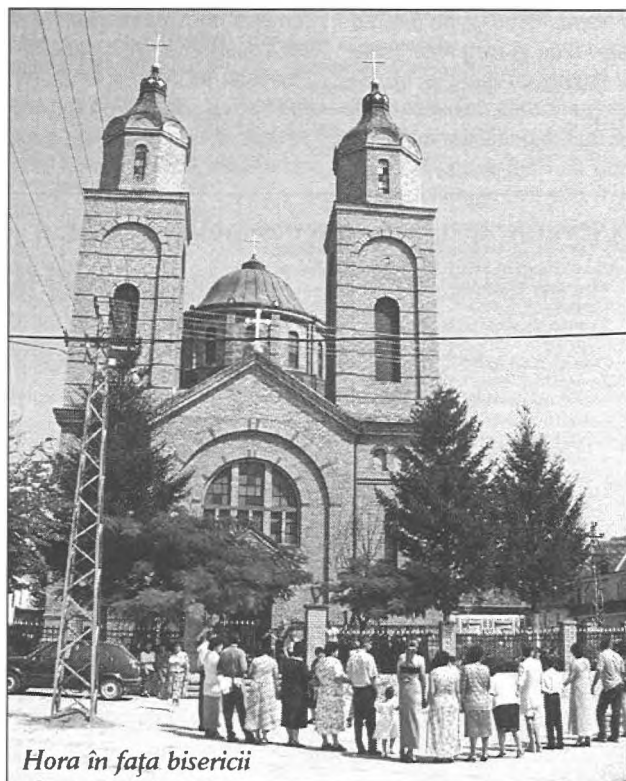
Primul, prima

Mîndria coșteianțului, pe lîngă fala tipic bănățeană, are o susținere solidă prin numeroasele premiere, care-i îndreptățesc pe acești urmași ai vechilor regimen-

loc la concursul tuturor corurilor din toate regiunile locuite de români, care a avut loc la București, în 1906; Coșteiul a avut prima fanfară dintre satele românești din Banatul de Sud; coșteienții și-au ridicat prima casă culturală sătească din Banat în 1911, în timp ce abia 4 orașe din Transilvania și Banat aveau asemenea așezăminte culturale; Coșteiul a avut prima școa-

Fanfara din Coștei

Hora în fața bisericii

Fotbal

Meciul decisiv la Budapesta

Norocul sau nenorocul a adus naționalele Ungariei și României în aceeași grupă de două ori consecutiv. Prima dată pentru calificarea pentru Campionatul European 2000, rezultatele au favorizat România care după un egal 1-1 pe Népstadion, la București, cu revenirea lui Hagi, a învins fără probleme cu 2-0. A doua confruntare se dispută acum pentru calificarea la Campionatul Mondial 2002. După un nou 2-0 pentru România, pe teren propriu, urmează returul la Budapesta. Și ce aduce soarta? Rolul principal îl joacă tot *Gheorghe Hagi*, care în vară l-a înlocuit pe *Ladislau Bölöni*. După cum stau lucrurile în grupă, naționala României are toate șansele de a prinde locul doi, după Italia, care mai asigură o șansă pentru o dublă, de a obține biletul de avion în Japonia și Coreea de Sud. Ungaria își va păstra șansele numai în cazul că simbătă va învinge la Tbilisi, și ar bate România cu o diferență de 2 sau trei goluri, iar în ultima confruntare în deplasare ar juca barem un egal cu Italia. Situația României este mult mai simplă. Un egal s-au o înfrângere cu un golaveraj minim i-ar putea aduce locul doi, în caz că ar câștiga contra Giorgiei, în octombrie. Chiar și dacă cugețăm cu capul rece este greu de imaginat ca România să piardă această luptă disputată nu numai pe gazon, ci și pe hîrtie. Celelalte echipe din grupă au numai rolul de a asista la lupta crîncenă. Italia poate servi adversarii de la înălțimea liderului grupei, poziție care nu mai este periclitată de nimeni și de nimic. Naționala română, condusă de Hagi va sosi la Buda-

În iunie: România-Ungaria 2-0,
în septembrie: Ungaria-România ?-?

pesta luni, înainte de masă. După aterizare se vor acomoda la Hotelul Aquincum și vor ține antrenamente luni și marți seara, respectiv în dimineața meciului. Din lotul român vor lipsi, din cauza accidentărilor, portarul *Bogdan Stelea* și jucătorii de câmp *Paul Codrea*, *Alin Stoica* și *Viorel Moldovan*. Surprizele lui Hagi sînt că nu l-a rechemat în lot pe experimentatul portar *Florin Prunea* și că l-a convocat pe fundașul ploieștean *Lăcustă* și pe mijlocășul *Tararache* de la Grasshoppers. Bomba este însă că după mai bine de doi ani a revenit la națională *Ioan Ovidiu Sabău*. Mijlocășul ardelean, după o aventură în Divizia C, la Universitatea Cluj, s-a transferat la Rapid București, unde din etapă în etapă confirmă că valoarea lui de jucător nu a scăzut cu nimic. Cu *Gică Popescu* în centrul liniei de fund și cu „bătrîni” la mijloc, se pare că Hagi construiește un schelet de jucători experimen-

tați, care vor fi întregiți cu reprezentanții tineretului. Lotul de 22 de jucători, care vor veni la Budapesta este următorul:

Bogdan Lobonț (Ajax), *Emilian Dolha* (Rapid), *Bogdan Vintilă* (FC National) - portari. *Cosmin Contra* (Milan), *Giani Kiriță* (Dinamo), *Iulian Filipescu* (Betis Sevilla), *Gheorghe Popescu* (Lecce), *Mirel Rădoi* (Steaua), *Adrian Iencsi* (Rapid), *Cristian Chivu* (Ajax), *Dan Lăcustă* (Astra Ploiesti) - fundași. *Florentin Dumitru* (Steaua), *Florin Pîrvu* (Dinamo), *Dorinel Munteanu* (Wolfsburg), *Mihai Tararache* (Grasshopper Zürich), *Ovidiu Săbau* (Rapid), *Adrian Ilie* (Valencia), *Adrian Mutu* (Verona), *Laurențiu Roșu* (Numancia) - mijlocăși. *Ionel Ganea* (Stuttgart), *Marius Niculae* (Sporting Lissabon), *Adrian Mihalcea* (Dinamo) - atacanți.

Șt. C.

Patru cluburi românești
în primul tur al Cupei UEFA

Spre deosebire de anii precedenți, de această dată echipele românești au arătat că știu să lupte. Europa și-a desemnat cele 128 de loturi pe tabloul principal al UEFA. S-au jucat cele trei preliminarii în Liga Campionilor și unul în Cupa UEFA. României i s-a rezervat un loc în Ligă și 3 în Cupa UEFA. Pentru a ajunge pe tabloul principal, fiecare dintre cele 4 echipe trebuia să elimine pe cineva. Obiectiv îndeplinit, „europenele” românești nu au lăsat nici o șansă pentru Sloaga Jugomagnat, Dinamo Tirana, Atlantas Klaipeda sau Mika Astarak. Un singur eșec pe acest front: cel al Stelei împotriva lui Dinamo Kiev, în tentativa de a preschimba Cupa UEFA cu Champions League. A fost, indiscutabil, o vară europeană reușită. În ultimii 7 ani, România a mai reușit doar o dată, în 1996 să ajungă în turul 1 cu toate reprezentantele sale. De atunci, regresul a fost continuu, coborînd „cota” cluburilor românești spre trei, două sau chiar un singur loc. Ultima situație, cea mai dramatică, a fost înregistrată anul trecut. „Saltul înainte” este explicat de presa de specialitate din România cu reforma campionatului, cu trecerea la sistemul de 16 echipe. Vrînd-nevrînd, șmecherășii Diviziei A au fost nevoiți să reducă numărul meciurilor aranjate. Prin urmare, jucătorii au reînceput să învețe „să pună osul”. E puțin probabil că în acest ultim an a crescut valoarea fotbalistilor din Divizia A, dar în mod cert a crescut angajamentul lor în joc. Redescoperite, ambiția, orgo-

liul și dîrzenia lor i-au purtat acest 27-3 (dacă scoatem din socoteală Kievul) din „preliminariile” europene. Elocventă este ziua de joi. Deși aveau biletele pentru turul următor încă din avionul ce-i aducea din Lituania, rapidiștii s-au bucurat în Giulești și la al 6-lea, al 7-lea sau al 8-lea gol. La Tirana, dinamoviștii nu s-au oprit la 1-0 sau la 2-0, ci au căutat insistenț drumul spre 3-0. În fine, avînd în buzunar un liniștitor 5-1, Brașovul s-a dus în Caucaz să bată, neapărat să bată. Și a dat gol chiar și în minutul 89, cînd gîndul îi zburase deja la meciul cu FCM Bacău.

Urmarea? Echipele românești au adunat în 10 partide deja 8 victorii și un „egal”, adică 17 puncte. Bine susținute și în turul următor, acestea ar putea crește consistent coeficientul UEFA, cel pe baza căruia sînt repartizate locurile în cele două competiții continentale.

După tragerea la sorți a perechilor de luptă din primul tur, Steaua poate fi mulțumită că soarta i-a adus în cale clubul elvețian St. Gallen, tot așa are și Dinamo minimum 50% șansă de calificare în confruntarea cu Grasshoppers Zürich. Liderul campionatului intern și echipa în cea mai bună formă, Rapid București se va întîlni cu Paris SG înzestrat cu super-starul Anelka. Doar foarte puțini cred în șansele lor, dar nu atît de puțini, ca încredătorii calificării Brașovului în fața lui Inter Milano. Brașovenii pot să aibă doar ca un obiectiv real reducerea pe cît posibil a golaverajului în fața grupării italiene.

Ștefan Crăsta

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionat național divizia II.	
Jászberényi Vasas-Giula	3-1
Campionat național divizia II.	
Tuzsér-Leta Mare	2-0
Campionat județean divizia I.	
Orosháza CSFC II.-Bătanla	3-5
Jaca-Téglás	1-5
Micherechi-Füzesgyarmat	2-1
Campionat județean divizia II.	
Gyula Köröstarj MSE-Aletea	0-0
Chitighaz-Doboz	1-4
Campionat județean divizia III.	
Dombegyház-Leucushaz	0-4
Aletea II.-Kardos-Örménykút	0-2

Următoarele meciuri de fotbal

1 septembrie (sîmbătă)	
Cristor (Sarkadkeresztúr) - Chitighaz	16.30
Nagybánhegyes-Aletea II.	16.30
2 septembrie (duminică)	
Giula Termal-Orosháza FC	16.30
Șercad-Bătanla	16.30
Micherechi-Orosháza	16.30
Aletea-Mezökövácsháza	16.30
Leta Mare-Mezökövácsház	16.00
Leucushaz-Csabacsüd	16.30

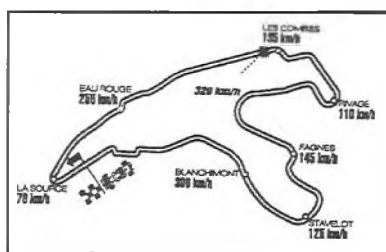
Formula 1

Cîte puncte mai vrea Schumacher?

Oare ce titluri mai vrea să câștige în sezonul acesta Michael Schumacher? Cu cîte puncte vrea să-i depășească pe concurenții săi? Merită să ariște și pe mai departe în sezonul acesta? Cîte și cîte întrebări s-ar mai putea pune lui M. Schumacher după ce pe Hungaroring a devenit campionul mondial al sezonului 2000-2001.

Duminică, după-masă, din nou vor bubui monstrele mașinilor Formula 1, dar de data aceasta pe la Spa, din Belgia. Aici se află unul dintre puținele traseuri F1 pe

care sînt folosite și acum o parte a șoselelor din rețeaua rutieră publică. Aflat în munții Ardeni, aici încă nu a fost niciodată o competiție unde să nu plouă. Și tocmai din cauza ploii și a traseului dificil, multe monstre sînt nevoite să termine concursul înainte de vreme.

Și tot aici, pe acest traseu, se găsește una dintre curbele cele mai periculoase, denumită Eau Rouge (Apa Roșie). Cîndva aceasta a fost, de fapt, cea mai periculoasă, dar în ultimul timp ea a mai fost îmbunătățită, ameliorată.

Viteza maximă poate fi și
320 km/h
Lungimea cursei:
306,592 km
Lungimea turei: 6,982 km
Numărul turelor: 44
Viteza medie:
198,149 km/h
MIC

ROMÂNIA

Luni 3 septembrie
 6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 Desene animate 10.00 Campionatul Internațional de călărie. 11.00 Festivalul Internațional „Cerbul de aur” (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Pro Patria 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasivni, 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Între noi, frații 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 20.45 Ce-i de făcut? 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Memoria ca o formă de justiție 22.45 Lumea dansului 23.45 Marele Jazz 0.45 Infomania (R) 1.05 Jurnal (R) 1.50 De luni, pină duminică (R) 2.35 Românii uități, români pierduți (R) 3.05 Ce-i de făcut? (R) 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect (R) 5.00 Garantat 100% (R) 5.30 Alege muzica! (R).

Marti 4 septembrie
 6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial. Pasivni (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 14.15 Amprente (R) 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasivni! 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Între noi, frații 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Dă-mă în judecată! 21.20 Serial. Geean Davis 21.50 Jurnalul de noapte 22.05 Studioul artelor 23.05 Teatrul Național de Televiziune prezentă: Conu' Leonida 0.15 Marele Jazz 1.15 Jurnal (R) 2.00 Serial. Martorul tăcut. 3.35 Studioul artelor (R) 4.35 O idee pe zi... (R) 4.45 Corect (R) 4.55 Garantat 100% 5.25 Alege muzica (R).

Miercuri 5 septembrie
 6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Practic matinal 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.55 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial (R). Pasivni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Studioul artelor (R) 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Panorama 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasivni 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Între noi, frații 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.50 Amprente 20.05 Fotbal: Ungaria - România 22.20 Jurnalul de noapte 22.35 Film. Avalanșa 0.20 Bucuriile muzicii 1.00 Jurnal (R) 1.50 Serial. Martorul tăcut 3.20 Marele Jazz (R) 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... (R) 4.40 Corect (R) 5.00 Garantat 100% (R) 5.30 Alege muzica! (R).

Joi 6 septembrie
 6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Festivalul Internațional „Cerbul de Aur” (R) 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial. Pasivni (R) 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Recurs la morală (R) 14.30 Oameni ca noi 15.00 Convietații 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasivni, 17.25 Garantat 100% 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Între noi, frații 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Justițiar! 20.45 Reflectii rutiere 21.00 Interesul general 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Desenatorul 23.45 Nocturna melomanului 1.00 Jurnal (R) 1.45 Serial. Martorul tăcut 3.20 Interesul general (R) 4.20 Infomania (R) 4.40 O idee pe zi... pentru România (R) 4.50 Corect! (R) 5.00 Garantat 100% 5.30 Alege muzica! (R).

Vineri 7 septembrie
 6.00 Jurnalul de dimineață 6.15 Festivalul Internațional „Cerbul de Aur” (R) 8.05 Reflectii rutiere (R) 8.20 Jurnal 8.30 Matineu de vacanță 9.15 TVR Craiova 9.55 TVR Cluj 10.45 TVR Iași 11.30 TVR Timișoara 12.15 Serial (R). Pasivni 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Infomania 13.30 Destinul unei națiuni (R) 14.00 Tribuna partidelor parlamentare 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Obiectiv Europa 15.30 Drepturile omului 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Personalul de Costinești 17.55 Alege muzica! 18.25 Serial. Între noi, frații 18.50 Agenda Festivalului Internațional „G. Enescu” - 2001 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Tercoare pe podul Londrei 21.25 Serial. Îngerul întunecat 22.20 Jurnalul de noapte 22.35 Profesiuniști 23.35 Film. Teamă de viitor 1.15 Jurnal (R) 2.00 Profesiuniști (R) 3.00 Drepturile omului (R) 4.00 Obiectiv Europa (R) 4.30 O idee pe zi... (R) 4.40 Personalul de Costinești (R).

Sâmbătă 8 septembrie
 6.00 Tezaur folcloric (R) 6.50 Serial. Zorro 7.40 Desene animate 8.30 Film. Copii model 10.00 La telefon muzică populară! 10.30 Povești la drumul mare 10.50 Auto Club 11.30 Universul credinței! 13.00 Jurnalul de prînz 13.10 Golful temerariilor 15.10 Debut 50 Plus 16.25 Film. O vineri ne bună 18.00 Jurnal 18.25 România în presa lumii 18.30 Festivalul Internațional „G. Enescu” 20.30 Serial. Amy 21.20 Jurnalul de noapte 21.30 Televiziunea. Apostolul 23.45 Debut 50 Plus (R) 1.00 Jurnal (R) 1.30 Ora G (R) 2.30 Auto Club (R) 3.10 Casa mea (R) 3.40 Povești la drumul mare (R) 4.00 Golful temerariilor (R).

Duminică 9 septembrie
 6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Laborator fantastic 9.30 Viața satului 11.15 Tezaur folcloric 12.05 De luni pînă duminică 12.50 Jurnalul de prînz 13.00 Golful temerariilor 14.30 Bravo, bravissimo! 16.00 Fotbal: Astra - Rapid 18.00 Serial. Acțiune, motor! 19.00 Jurnal 19.25 Agenda europeană 19.30 Film. Emma 21.30 O vară cu cîntec 22.30 Jurnalul de noapte 22.40 Minutul 91. 23.40 Bravo, Bravissimo! 1.10 Jurnal (R) 1.40 Tezaur folcloric (R) 2.30 Fotbal (R) 4.20 Golful Temerariilor.

TVR

Luni 3 septembrie
 6.00 Ferma (R) 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Serial (R). Din lumea lui Dany 8.50 Serial. Fete vesede 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.45 Știri 9.50 Film (R). Permis de conducere 11.20 Clepsidra cu imagini 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Răscruți 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.40 Toți, împreună 15.45 Oprirea obligatorie 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Afaceri la cheie 17.00 Spectacolul lumii (R) 17.30 Telegurnal TVR 2 17.40 Camera de gardă 18.10 Desene animate 18.30 Din goana trenului 18.55 Cinci minute cu frații Lumiere 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Sport plus 20.40 În numele sportului 21.00 Serial. Scurte povestiri cinematografice 21.25 Știri 21.30 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Vassa Jeleznova 23.25 Boema de Timișoara 23.55 TVM Messenger 0.30 Serial (R). Fete vesede 0.55 Vacanță cu trupa DP2 (R) 2.20 O altă dimensiune 3.10 Serial (R). Scurte povestiri cinematografice 3.35 Sport Plus (R) 4.25 Tradiții (R) 4.55 Medalion de interpret (R) 5.25 Atlas.

Marti 4 septembrie
 6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Veni, Video, Vicii (R) 7.05 Desene animate 7.35 Desene animate (R) 8.00 Prietenii lui Piticot (R) 8.50 Serial. Fete vesede 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.40 Știri 9.50 Bărbați, la crăciță! (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Toți, împreună 15.25 E dreptul tău! 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Vară pentru 2 17.30 Telegurnal 18.15 Veni, Video, Vicii 18.30 Desene animate 18.55 Cinci minute cu frații Lumiere 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Film. Francois Villon 21.30 Știri 21.35 Serial. Stăpînul domeniului 22.25 Patrimoniul 23.10 Documentar 23.30 TVM Messenger 24.00 Serial (R). Fete vesede 0.25 Vară pentru 2 (R) 2.10 Pop Club (R) 3.10 Documentar 3.30 Patrimoniul (R) 4.15 Film (R). Francois Villon.

Miercuri 5 septembrie
 6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Desene animate (R) 7.35 Toți, împreună 8.35 Microrecital 8.50 Serial. Fete vesede 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.40 Știri 9.45 Serial (R). Stăpînul domeniului 10.35 Din goana trenului (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial (R). Femeia misterioasă 12.40 Cronici vobine (R) 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Toți, împreună 15.25 Afaceri la cheie (R) 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Vară pentru 2 17.30 Telegurnal TVR 2 18.15 Veni, Video, Vicii 18.30 Desene animate 18.55 Cinci minute cu frații Lumiere 19.00 Serial. În mijlocul furtunii 19.50 Cinematograful de artă. Flori dintr-o altă lume 21.35 Știri 21.40 Serial. Stăpînul domeniului 22.30 Mit și istorie 23.00 Clepsidra cu imagini 23.30 TVM Messenger 0.05 Serial (R). Fete vesede 0.30 Vară pentru 2 (R) 2.15 Paradisul de îngă noi (R) 2.45 E dreptul tău (R) 3.15 Televiziunea, dragostea mea! (R) 4.15 Cinematograful de artă (R).

Joi 6 septembrie
 6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Arca lui Noe (R) 8.50 Serial. Fete vesede 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.45 Știri 9.50 Serial (R) Stăpînul domeniului 10.30 Oprirea obligatorie (R) 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Toți, împreună 15.25 Trans(Sylvania) insolit 16.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 16.30 Vară pentru 2 17.30 Telegurnal TVR 2 18.15 Veni, Video, Vicii 18.30 Desene animate 18.55 Cinci minute cu frații Lumiere 19.00 Din goana trenului 19.30 Pragul de sus 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Știri 21.35 Serial. Captiv în viitor 22.25 Teatrul TV prezentă: Memoria teatrului 23.15 TVM Messenger 23.50 Serial (R). Fete vesede 0.15 Vară pentru 2 (R) 2.00 Serial (R). Familia Porter 2.45 Memoria teatrului (R) 3.35 Show nocturn 4.25 Pragul de sus (R).

Vineri 7 septembrie
 6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Desene animate 7.30 Desene animate (R) 8.20 Prețul succesului (R) 8.50 Serial. Fete vesede 9.15 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 9.45 Știri 9.50 Serial (R). Captiv în viitor 10.45 Trans(Sylvania) insolit (R) 11.15 Camera de gardă (R) 11.50 Serial. Femeia misterioasă 12.40 Spațiul francofon 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Serial. Samurail! 15.20 Serial. Poliția judiciară 16.15 Serial. Tată am încurcat-o! 16.40 Vară pentru 2 17.30 Telegurnal TVR 2 18.00 Desene animate 18.15 Veni Video, Vicii 18.30 Desene animate 18.55 Cinci minute cu frații Lumiere 19.00 Televiziunea, dragostea mea! 20.00 Diale lu' Mitică 21.00 Serial. Familia Porter 21.30 Știri 21.35 Film. Capcana nisipului 23.10 TVM Messenger 23.45 Baschet masculin 1.15 Serial (R). Fete vesede 1.40 Veni, Video, Vicii (R) 1.55 Serial (R). Familia Porter 2.25 Serial (R) Poliția judiciară 3.20 Diale lu' Mitică (R) 4.20 Film (R). Capcana nisipului.

Sâmbătă 8 septembrie
 6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.05 Răscruți! 7.35 Călătoriile lui Ics 8.05 On line 8.35 Documentar 9.35 Arta apărării 10.05 Serial. Din lumea lui Dany 10.35 Serial. Wishbone 11.00 Desene animate 11.30 Arca lui Noe 12.05 Serial. Cum am devenit african 13.00 Știri 13.05 Călătorind prin țară 14.10 Bărbați, la crăciță! 15.20 Planeta singuratică 16.00 Vacanță cu trupa DP2 17.30 Telegurnal TVR 2 17.45 Film. Sfîrșit de secol 19.15 Din goana trenului 19.40 Fotbal - Campionatul Național: Farul Constanța-Dinamo 21.45 Știri 21.50 Serial. Misiune pe chei 22.45 Despre viață și sex 23.30 TVM Messenger 24.00 Baschet masculin 1.30 Din goana trenului (R) 2.00 Despre viață și sex (R) 2.45 Serial (R). Misiune pe chei 3.35 Film (R). Sfîrșit de secol 5.05 Serial (R). Cum am devenit african.

Duminică 9 septembrie
 6.00 Planeta singuratică (R) 6.45 Microrecital 7.00 Serial (R). Din lumea lui Dany 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici vobine 10.00 Serial. Din lumea lui Dany 10.30 Desene animate 11.00 Prietenii lui Piticot 11.45 Desene animate 12.10 Serial. Cum am devenit african 13.00 Știri 13.05 Paradisul de îngă noi 13.35 Odiseea albastră 14.30 Pop Club 15.30 Serial. Călătoria lui Allen Strange 16.00 Festivalul „George Enescu” 18.00 Spectacolul lumii 18.30 Film. O familie de suflet 20.15 Baschet masculin 22.15 Film. Sindromul Stendhal 0.10 TVM Messenger 0.40 Serial (R) Călătoria lui Allen Strange 1.30 Din goana trenului (R) 2.00 On line (R) 2.30 Veni, Video, Vicii (R) 2.45 Film (R). Sindromul Stendhal 4.40 Serial (R). Wishbone 5.05 Serial (R). Cum am devenit african.

ÎN LIMBA MATERNĂ
 emisiune radiofonică în limba română

3 SEPTEMBER, LUNI (redactor: Monica Rocsin)
 10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviuri, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviuri, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

4 SEPTEMBER, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)
 10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.40: Evenimente calendaristice 10.45: Interviuri, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Engleza pe înțelesul tuturor - curs de limbă engleză 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

5 SEPTEMBER, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)
 10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviuri, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avangarda „Ecranul Nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

6 SEPTEMBER, JOI (redactor: Petru Cîmpian)
 10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviuri, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămîinii de Edda Ilyés 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

7 SEPTEMBER, VINERI (redactor: Eva Iova)
 10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.55: Avangarda „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „Lumea femeilor” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la români din Banatul Sîrbesc - relatează Cornel Mata din Vîrșeț 11.50: Știri și curiozități din România - relatează Șimona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

8 SEPTEMBER, SÂMBĂTĂ (redactor: Monica Rocsin)
 14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.00: „Pe undele Europei” - magazin euroregional 15.58: Încheiere.

9 SEPTEMBER, DUMINICĂ (redactor: Monica Rocsin)
 14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămîinii (spicuri din interviuri și reportaje difuzate pe parcursul săptămîinii) 15.30: Emisiune religioasă baptistă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relații din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66.29 MHz și 66.14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrecin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

5 septembrie 2001 (m1 ora 13.25)
Reluare: 8 septembrie 2001 (m2 ora 10.35)

Programul prevăzut al săptămîinii viitoare:

În ziua emisiunii românești se va desfășura la Budapesta meciul în retur Ungaria-România, din preliminariile Campionatului Mondial de Fotbal. Datorită marelui interes, cu ajutorul camerei de luat vederi vom da un mic sondaj de opinii, despre scorul final al acestei partide. În a doua parte a programului vă invităm din nou la „Insula” de la Budapesta, unde pe lângă formația Zdob și Zdub, din Republica Moldova - prezentată săptămîina trecută - a evoluat și Taraful Haiducilor de la Clejina. Artiștii moldoveni cîntă muzică populară tradițională, spre bucuria numerosului public de pe „Insulă”.

Realizator: Aurel Becan

Chiar și ele se modernizează

Emisiunea în limba română

24 de ore din 24 pe 756 kHz

Internet: www.rrr.ro

e-mail: ro@rrr.ro

Tel./fax: 00401-3142118

Firma AKVALINE SA Pt.

Caută

colaboratori cu studii superioare în domeniul de construcții

Condiții de prezentare:

- studii superioare în construcții
- capacitate de negociere și comunicare
- permis de conducere
- autobiografie
- cazier
- cunoștințe de limba română
- avantaj: cunoștințe de alte limbi străine

Candidații interesați sunt rugați să trimită o scrisoare de intenție cu autobiografie pe adresa firmei:

5661 Újkiqgyós, Kossuth u. 110. Ungaria
 Pentru orice informație vă rugăm să apelați la dl. director logistic Vass Árpád.
 Tel: + 36-30/955-8146 sau la sediul firmei: 00-36-66/256-540.

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
 Tel. 59-430552, Fax: 59-427372

E-mail: inb@rve.net

- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă
 Ascultați RVE non stop și pe Internet la: <http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA
 (Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)
AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă: 18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

Castelul Peleș va putea fi vizitat și în viitor

După ce regele Mihai al României de mai multe săptămâni le-a făcut dureri de cap politicianilor din București revendicând domeniul Peleș, acum a dat asigurări că nu dorește decât dreptul de proprietate și nu și pe cel de folosință a castelului. Acuzat că vrea să răpească poporului plăcerea excursiilor la Peleș, regele a declarat că nu intenționează să

se bucur singur nici de Peleș, în cazul în care îi va fi retrocedat, și nici de castelul de la Săvârșin, pe care l-a obținut deja și care va fi și el introdus în circuitul turistic. Despre castelul de la Săvârșin, aflat la circa 200 km de granița româno-maghiară am scris deja, acum urmînd să vă prezentăm „Perla Carpaților”, castelul din Sinaia.

Istoria castelului

În anul 1873, principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, venit la tronul României în 1866, începea construirea Castelului Peleș la Sinaia (localitate care la acea dată se numea podul Neagului) pe locul cunoscut sub numele de Pietrele Arse.

Locul ales de principe pentru castelul său era sălbatic dar pitoresc, ceea ce, probabil, l-a și atras. Carol vine pentru prima dată în 5-6 august 1866, la Sinaia, când este găzduit la mănăstirea din localitate, ridicată în 1695 de spătarul Mihail Contacuzino.

Din 1872 principele își cumpără terenul, 1000 de pogoane, și îi solicită arhitectului Wilhelm Doderer, de școală germană, realizarea planurilor viitoarei reședințe.

Lucrările încep în toamna anului 1873, dar piatra fundamentală a castelului va fi pusă abia pe 10/22 august 1875. După 1876, lucrările Peleșului sînt în grija arhitectului Johannes Schultz, asistentul lui Doderer, care era mai ușor de convins în modificarea planurilor inițiale. Pe 7 octombrie 1883 are loc inaugurarea oficială. La această dată se încheie în fapt prima etapă de con-

Sala de consilii

strucție a castelului, activitatea continuă, Peleșul fiind transformat și amplificat, ajungîndu-se în 1914 la forma actuală. Lucrările dintre 1893-1914 au fost încredințate arhitectului ceh Karel Liman care și pune o puternică amprentă asupra castelului și care construiește și celelalte edificii din complex.

Stil neorenascentist

Caracteristicile arhitecturii exterioare ale Castelului Peleș sînt specifice stilului neorenașterii germane: profiluri ascuțite, verticale, zvelte, forme neregulate, fragmentarea compoziției fațadelor, asimetria corpurilor, abundența lemnului sculptat și a elementelor decorative.

Terasele castelului, în stilul neorenașterii italiene, sînt împodobite cu statui, vase, coloane, fîntîni, acestea contribuind la reușita arhitecturii peisajistice a ansamblului.

Ca și la exterior, și în interior se întîlnesc elemente ale neorenașterii germane, dar există și încăperi în diverse alte stiluri, reluări ale renașterii italiene, engleze, ale barocului german, rococo-ului, stilului hispanomaur, turcesc etc.

Cele mai frumoase încăperi

Castelul are aproximativ 160 de încăperi.

Holul de onoare, cea mai somptuoasă sală de recepție a castelului, este amenajat de Karel Liman în anul 1911, pe locul unei foste curți interioare. El se înalță pe trei niveluri în centrul corpului principal al Castelului. Pereții sălii sînt lambrisați în lemn de nuc intarsiat cu esențe nobile și exotice pînă la nivelul balcoanelor etajului I, decorația sălii fiind inspirată de una dintre cele mai reprezentative încăperi de locuit ale Renașterii germane și anume camera „*Fredenhagen*”, aflată în actualul Palat de Comerț din Lübeck. La bogăția sculpturală a lambrionilor se adaugă basorelieful și statuete

din alabastru, reprezentînd subiecte mitologice, biblice și istorice. Deasupra acestora, friza de panouri intarsiate prezintă castele medievale germane și elvețiene ale familiei de Hohenzollern. Toată decorația în lemn a încăperii, cît și o parte din mobilier au fost executate în atelierile vienezului Bernhard Ludwig, principala artist decorator al Peleșului. La nivelul superior, între arcadele balcoanelor primului etaj sînt expuse tapiserii franceze de Aubusson din secolul al XVIII-lea, realizate după cartoanele lui François Boucher. Plafonul din sticlă, împodobit cu vitralii reprezentînd scene alegorice și motive heraldice, este mobil, putînd fi acționat cu un motor electric sau manual.

Sala florentină, prima sală de recepție a castelului, se numește și „*Marele Salon*”. Spațiul este decorat în stilul neorenașterii italiene cu numeroase elemente de renaștere florentină.

Un cuib al culturii

Sala de concerte, adăugată în 1906, este decorată în stilul neorenașterii engleze - pereții lambrisați la partea inferioară și tapetați cu piele de Cordoba din secolul al XVIII-lea în partea superioară. Deasupra căminului din lemn și piatră de Rușchița se află portretul reginei Elisabeta, realizat de Jean du Nouÿ. Aici s-a hotărît, la Consiliul de coroa-

nă din 1914, neutralitatea României în primul război mondial.

În ansamblul muzeal de la Sinaia, alături de „Marele Palat” se poate vizita și *Castelul Peleșor*. Construit între anii 1899-1902 de arhitectul ceh Karel Liman și decorat de vienezul Bernhard Ludwig, Peleșorul a fost locuit de perechea princiară, Ferdinand și Maria, din 1903.

Ferdinand, nepotul regelui Carol I, fiul lui Leopold de Hohenzollern, vine în România în 1889. Trei ani mai tîrziu se căsătorește cu principesa Maria - fiica lui Alfred, duce de Edinburgh, și a Mariei Alexandrovna, fiica țarului Alexandru al II-lea. În 1914, după moartea regelui Carol I, aceștia devin monarhi. Momentul de apoteoză al domniei lor îl constituie anul 1918 cînd, după încheierea primului război mondial, România se reîntregește cu provinciile istorice Basarabia, Bucovina și Transilvania.

Maria s-a impus ca o personalitate puternică a epocii. Poetă, pictoriță, creatoare de design, ea era supranumită Regina artistă. Spirit deschis, a înțeles în profunzime fenomenul artistic cel mai pregnant al epocii care a fost Art-Nouveau-ul, stil ales de regină pentru decorarea reședinței de la Sinaia. Pentru Maria, arta anilor 1900 a fost o armă de luptă, un mijloc de revoltă împotriva sterilității istorismului.

Holul de onoare